



# FACULTAT D'EMPRESA I COMUNICACIÓ

**Treball de Fi de Grau**

*Sexualitat silenciada. La fotografia com a  
eina de reflexió i transformació*

Anna Leal Solanas,  
Núria Ubach Vilà

Modalitat: *professionalitzador*

**Grau en Comunicació Audiovisual**

Tutor: Toni Sellas

Vic, Maig de 2019



## **RESUM EXECUTIU**

Aquest projecte consisteix en la creació i realització d'una exposició audiovisual sobre la sexualitat femenina. Entenem la sexualitat com un fenomen històric influenciat per una sèrie de tabús i estereotips imposats i acceptats per la societat i sostinguts per diferents ideologies.

El que es pretén amb aquesta obra és remoure consciències i alhora trencar amb les expectatives, mites i falses creences que se'ns han imposat al llarg de la història. La perspectiva d'aquesta exposició és des d'una mirada femenina, la qual ha estat durant segles i encara a l'actualitat, la gran oblidada, atès que l'imaginari col·lectiu està condicionat per la mirada masculina. Ens volem adreçar a un públic extens i variat ja que creiem que aquest tema és objecte d'evolució i canvi a la nostra societat. Cal que totes les mirades i perspectives en siguin conscients.

Hem utilitzat l'enquesta com a eina d'investigació per conèixer amb més profunditat la realitat d'aquest fenomen. Els resultats obtinguts han sigut el nostre punt de partida per elaborar aquest projecte construït a partir d'opinions i vivències de diferents dones envers la seva sexualitat. Així doncs, aquest projecte ha fet particip a moltes dones, totes elles protagonistes de la seva pròpia història. Sense elles, la producció tant de les fotografies com de les peces sonores no hagués estat possible.

El resultat final de "Sexualitat silenciada" és una mostra fotogràfica i sonora que convida a l'espectador a reflexionar sobre qüestions al voltant de la sexualitat de les dones, com ara la masturbació, la comunicació en les relacions sexuals i el descobriment del cos i el plaer, entre d'altres.

En definitiva, s'ha pogut concloure que, tot i que cada vegada la sexualitat femenina està més present en tots els discursos i s'ha arribat a parlar d'una nova època d'alliberament sexual de la dona, encara avui és un tema amb una mínima visibilitat. I quan se'n parla, sovint es fa seguint estereotips que neixen d'una cultura patriarcal molt arrelada a la nostra societat. Tot plegat ha repercutit directament en la vida sexual de moltes dones que, en ple segle XXI, viuen una sexualitat allunyada del gaudiment lliure i satisfactori, i igualitari entre gèneres.

**Paraules clau:** Sexualitat femenina, repressió sexual, tabú, fotografia, art.

**ABSTRACT**

This project consists of the creation and realization of an audiovisual exhibition on female sexuality. We define and understand sexuality as an historical phenomenon influenced by a series of taboos and stereotypes, that have been imposed and accepted by society as well as held by different ideologies.

The aim of this work is to stir people's consciences while breaking with the expectations, myths and false beliefs that have been imposed on society throughout history. Taking into consideration that collective imaginary is conditioned by the masculine point of view, the exhibition is built on a feminine perspective, which has been the forgotten one for centuries and unto this day. We believe that this subject is an object of evolution and change in our society and therefore, we intend to address a wide and diverse target. It is essential for all sights and perspectives to become aware of this matter.

The survey form has been the approach chosen as the research tool to get to know in a greater depth the reality of this phenomenon. The obtained results have been our starting point to elaborate this project, which has been based on the opinions and experiences of different women and their sexuality. As a result, this exhibition has involved many women, all of them in possession of the leading role of their own histories. Without these women, the photography and audio production would not have been possible.

The result of "Silenced sexuality" is a photographic and resounding exhibition that invites the audience to think about different aspects related to women sexuality such as masturbation, communication during sexual intercourse and self-awareness in their own body and pleasure.

Finally, we can conclude that female sexuality is increasingly present in all speeches and people has been claiming to be experiencing a new era of women's sexual liberation. Even though, we must take into consideration that nowadays it is still a topic with minimal exposure. On top of that, when brought to discussion, it is often lead by the stereotypes born from a patriarchal culture that is deeply entrenched in our society. All this has had a direct impact on the daily sexual life of many women who, in the 21st century, live a sexuality which is far-off the concept of a free and satisfactory enjoyment and far-off being gender balanced.

**Key words:** Feminine sexuality, sexual repression, taboo, photography, art.

**AGRAÏMENTS**

A en Toni Sellas, tutor d'aquest projecte i professor del grau. Per la seva inqüestionable professionalitat i competència, pel seu constant suport i orientació, però sobretot per creure tant en aquest projecte com en nosaltres mateixes.

A l'Ana Palomo, coordinadora i professora del grau. Per la seva predisposició a rebre'ns en tot moment i assessorar-nos. Per confiar en nosaltres i acompanyar-nos durant la trajectòria del projecte.

A en Jordi Ribot, professional de la fotografia i docent de la Universitat de Vic. Per aconsellar-nos i guiar-nos durant el procés de producció de les fotografies.

Al departament de l'UHub i a la Unitat d'Igualtat de la Universitat de Vic; en especial a la Roser Silva i a l'Anna Pérez, per ajudar-nos a gestionar els tràmits de l'exposició, l'espai i a finançar una part del projecte.

A tots aquells altres professors que han col·laborat tot aportant el seu gra de sorra en el nostre projecte, amb suggeriments i col·laboracions: Gerard Coll, Arnau Costa i Efraïn Foglia.

A totes aquelles persones, amics, amigues, conegudes i desconegudes que han fet possible aquest projecte, ja sigui contestant l'enquesta inicial, posant davant de càmera els seus cossos o ajudant-nos amb el muntatge de l'exposició; Neus, Rut, Dèlia, Petra, David i Mireia, entre moltes altres.

I per últim, però no menys important: les nostres famílies –Ubach Vilà i Leal Solanas– pel seu recolzament i estima incondicional, per acompanyar-nos i, altra vegada, per creure en nosaltres.

## SUMARI

1. INTRODUCCIÓ.....	8
2. OBJECTIUS .....	9
3. MARC TEÒRIC .....	10
3.1. Els orígens de la sexualitat femenina .....	11
3.1.1. La sexualitat com a construcció social .....	11
3.1.2. Dona i sexualitat, del segle XIX a l'actualitat.....	12
3.2. Art i feminisme .....	16
3.3. L'art de la fotografia, la dona i el feminisme.....	20
3.3.1 Reflexions entorn al concepte fotografia.....	20
3.3.2. La dona a la fotografia.....	22
3.3.3. Fotografia del cos femení.....	24
4. PÚBLIC OBJECTIU.....	25
5. METODOLOGIA.....	25
5.1. Com neix aquest projecte?.....	25
5.2. Treball de camp i presa de decisions .....	26
5.2.1. Aportacions i mirades de diversos professionals .....	28
5.3. L'espai.....	29
5.4. Procés de producció .....	30
6. PRESSUPOST .....	33
6.1. Punt de partida i sondeig d'empreses d'impressió .....	33
6.2. Pressupost real del projecte.....	34
6.3. Material necessari pel desenvolupament del projecte.....	35
7. CRONOGRAMA .....	37
8. GUIÓ I DISSENY DE LES DIFERENTS PARTS DEL PROJECTE .....	39
8.1. Espai visual .....	40
I. Cartell (Cara A) .....	41
II. Cartell (Cara B).....	42
8.1.1. Fotografies principals .....	43
III. Fotografia nº1: Coneix-te .....	44
IV. Fotografia nº2: Estima't .....	45
V. Fotografia nº 3: Comunica't.....	46
VI. Fotografia nº4: Allibera't.....	47
8.2. Espai informatiu .....	49
8.3. Espai sonor .....	51

8.4. Espai <i>feedback</i> .....	52
9. MEMÒRIES PERSONALS .....	53
9.1. Anna Leal .....	53
9.2. Núria Ubach.....	55
10. BILIOGRAFIA I WEBGRAFIA.....	57
ANNEXES .....	60
I. Resultats enquestes .....	61

## 1. INTRODUCCIÓ

El present treball de final de grau té com a propòsit mostrar un problema social i cultural que perdura des de fa segles i que afecta a la societat i a les dones en concret. La sexualitat femenina ha sigut, durant segles i encara a l'actualitat, un tema tabú. S'ha estigmatitzat i jutjat a totes aquelles que han reivindicat el seu dret al plaer i a la llibertat sexual; però també s'ha sotmès i restringit a les que han encaixat millor dins les estructures d'una societat dominada pels homes.

El què ens ha portat a fer un projecte sobre la sexualitat de la dona ha sigut la pròpia experiència. Al llarg dels anys, hem comprovat que pel simple fet de ser dones tenim menys llibertats sexuals que qualsevol home; perquè els homes poden sentir i manifestar desig lliurement i ser sexualment explícits i en canvi les dones hem de ser discretes i reprimir-nos?

L'objectiu d'aquest projecte és posar de manifest aquesta realitat; remoure consciències però també trencar amb els mites i tabús que se'ns han imposat al llarg de la història. Ho volem fer d'una manera visual i explícita, que arribi directament a l'espectador, apel·lant a les seves emocions i sentiments per commoure'l però sobretot per fer-lo reflexionar.

Per aquesta raó, el resultat final és una exposició fotogràfica i sonora que en el seu conjunt són el reflex de les respostes reals obtingudes durant el procés d'investigació. Així doncs, el punt de partida ha sigut elaborar un qüestionari que ens ha permès conèixer l'opinió d'unes 350 dones, de totes les edats, sobre qüestions relacionades amb la seva pròpia sexualitat.

Les fotografies són el reflex d'allò que hem extret de les enquestes. Una de les finalitats és oferir noves imatges de la sexualitat i el plaer que representin fidelment la realitat d'algunes dones. També volem donar a conèixer com les noies viuen aquesta pràctica a l'actualitat i alhora trencar amb les formes convencionals amb què l'art tradicional representa el cos femení.



## 2. OBJECTIUS

El projecte ha de complir uns requisits acadèmics establerts, des de mostrar l'aprenentatge que s'ha assimilat durant el grau com també la correcta elaboració de projectes i la seva exposició. Per aquest motiu, el present treball abraça varis i diferents objectius, tant personals com acadèmics.

El repte principal neix de la inquietud i motivació personal per treballar i aprofundir en els dos mitjans audiovisuals protagonistes d'aquest projecte; la fotografia i l'àudio. Un altre al·licient ha estat el fet de voler crear un projecte no convencional sobre una temàtica d'interès i de crítica social sobre la qual poguéssim arribar al públic d'una manera transparent i directa.

Els objectius generals plantejats són els següents:

- Explorar i aprofundir en l'ús de tècniques d'expressió i comunicació com la fotografia i l'àudio.
- Abordar una temàtica de crítica social a partir de la complementació i combinació d'ambdues tècniques.
- Conèixer i aprendre a gestionar, organitzar i promocionar un projecte artístic i cultural que acabi esdevenint en una exposició oberta de cara al públic.

Pel que fa a la temàtica i contingut de l'exposició els objectius plantejats són els següents:

- Fer visible i normalitzar la sexualitat femenina així com l'alliberament sexual.
- Conèixer i mostrar la realitat sobre la sexualitat femenina a través d'experiències reals.
- Desmitificar els tabús de la sexualitat i trencar amb els silencis que la societat ens imposa envers aquest tema.
- Fer prendre consciència de les diferents formes i actituds masclistes que trobem dins la sexualitat.
- Visibilitzar i trencar amb els diferents estereotips i rols de gènere en relació a la sexualitat.
- Mostrar la manca d'educació sexual així com també l'auto-desconeixement del propi cos.

Pel que fa al projecte, tenint en compte el producte final, els objectius que ens hem proposat són:

- Oferir noves imatges de la sexualitat i el plaer que representin fidelment la realitat de la sexualitat femenina.
- Donar a conèixer de forma visual i sonora com les dones viuen aquesta pràctica a l'actualitat.
- Trencar amb les formes convencionals amb què l'art representa el cos femení.

### **3. MARC TEÒRIC**

Tot i que la finalitat del projecte és mostrar com les dones viuen la seva sexualitat a l'actualitat, és imprescindible fer un breu repàs històric per conèixer-ne els seus orígens. Per això, hem fonamentat part del projecte en investigar quins antecedents històrics - fins a dia d'avui- han contribuït a l'opressió de la dona i han afectat al nostre comportament i perspectiva sexual.

Segons Arnedo (2016), la història ens revela que les dones han estat subordinades i oprimides davant dels homes per la seva condició de dona. Han estat considerades biològicament inferiors i dèbils, limitades a tasques de la llar i menyspreades com a simples objectes de desig de l'home i com a màquines de reproducció de l'espècie humana. Tots aquest antecedents han contribuït a forjar una sèrie de valors i costums que, encara a dia d'avui, són la base d'un sistema patriarcal dominat pels homes.

En ple segle XXI, tot i que les formes no són les mateixes, segueixen existint mitjans que de forma quasi imperceptible construeixen discursos que perpetuen una sèrie de patrons masclistes que denigren i ataquen a la dona. L'educació, els mitjans de comunicació, la política i l'art, entre d'altres, són els principals responsables d'inculcar patrons que afecten i augmenten la repressió cap a la dona, i per tant, cap al seu cos i la seva sexualitat. Tot i així, no podem passar per alt la lluita de totes les dones, que des d'un àmbit o altre, han alçat la veu per reivindicar els seus drets i construir un món més just i més digne.

### 3.1. Els orígens de la sexualitat femenina

#### 3.1.1. La sexualitat com a construcció social

Segons Weeks (1986) la sexualitat, tot i ser un element natural, és fonamental si és entesa com un instrument social i històric, ja que és molt sensible als canvis culturals, és a dir, tot allò que succeeix a la societat incideix directament en la seva construcció. Weeks, emfatitzant la idea que la sexualitat està subjecte a una construcció social on influeixen les estructures polítiques, econòmiques i religioses de la societat, afegeix “yo diría incluso que la sexualidad solo existe a través de sus formas sociales y su organización social” (1986, p. 63).

Diversos estudis (Fernández, Fernández, i Belda, 2014; Hurtado de Mendoza, 2015) demostren que al llarg de la història, el comportament femení s’ha vist regit per pautes com la moralitat i la tradició, buscant en la dona una actitud submisa i obedient. Partint de la idea de la sexualitat com a producte social i cultural, el relat del Gènesi, que s’ha propagat durant anys a través de la religió cristiana i que avui dia encara persisteix, defensa la limitació i la restricció de les dones i inculca la idea de la sexualitat i el pecat; practicar sexe és un deure conjugal per a la procreació i per tant, no hi ha lloc pel plaer ni pel desenvolupament individual com a ésser sexual.

Segons Fernández et al. (2014), als inicis de l’Edat Mitjana, la vida de les dones s’organitzava en funció de les necessitats dels homes. Se les educava perquè seguissin un mateix patró que encaixés dins les normes marcades per una societat patriarcal, obligant-les a acatar dos rols fonamentals com eren els de ser esposa i mare, fet que implicava, inevitablement, passar a dependre d’una figura masculina.

Així doncs, com exposa Hite (1976) això impactava en tots els aspectes de la vida de les dones, i per tant, el seu paper dins el sexe era el mateix; servir les necessitats dels homes. De la mateixa manera, Hite diu que “la esclavitud sexual ha sido una forma de vida casi inconsciente para la mayoría de las mujeres, fundada en lo que se decía era un impulso biológico eternamente inmutable” i afegeix que “nuestro modelo de sexo y de las relaciones físicas está culturalmente (no biológicamente) definido, y puede ser redefinido, o indefinido” (1976, p. 286), reafirmant la idea que el sexe és una construcció social.

Així doncs, les restriccions i convencionalismes socials d’aquella època coartaven les llibertats de les dones, independentment de l’estament al que pertanyien. Tampoc tenien

llibertat sexual, i per tant, el poder sobre el seu cos i la seva sexualitat requeia en mans d'altres: "Las relaciones sexuales se enmarcan dentro de la función reproductiva y, fuera de esto, son tachadas de indecorosas" (Fernández et al., 2014, p. 69).

Segons Hurtado de Mendoza (2015), la tradició catòlica entén el patiment i el dolor com una virtut. Aquesta creença és recuperada de l'estoïcisme, filosofia que se sustenta sobre fonaments que afirmen que la inclinació cap a la heterosexualitat i la reproducció és el camí natural i correcte i que el cos és temptació perquè és la presó de l'ànima.

### **3.1.2. Dona i sexualitat, del segle XIX a l'actualitat**

Segons Weeks, diversos estudis de feministes han considerat que l'elaboració de la diferència sexual és fonamental en l'opressió de les dones, ja que la sexualitat no només reflecteix les relacions de poder entre dones i homes, sinó que és essencial per construir-les i mantenir-les. L'autor, a favor d'aquesta afirmació, diu que els esquemes de sexualitat femenina són inevitablement un producte del poder històricament arrelat dels homes per definir i categoritzar el què és necessari i desitjable (1986).

Així mateix, Coward (1984, citada a Weeks, 1986, p. 82) assenyala que ser dona és ser objecte constant d'atenció i escrutini i que el desig femení és fonamental per a la nostra estructura social. Weeks creu que per aquesta raó el desig femení segueix sent, a dia d'avui, un tema tan perseguit i replantejat, principalment pels homes, i en fa aquesta reflexió: "Miramos el mundo a través de nuestros conceptos de sexualidad masculina de modo que, aun cuando no miremos la sexualidad masculina como tal, estamos mirando al mundo dentro de su marco de referencia" (1986, p. 82).

Aquestes afirmacions ajuden a entendre el què Weeks exposa sobre com s'ha concebut la sexualitat femenina al llarg de la història:

La sexualidad de la mujer, en diversas épocas, se ha considerado peligrosa, fuente de enfermedades, medio para transmitir valores nacionales en la época de la eugenesia, guardiana de la pureza moral en discusiones sobre la educación sexual y centro principal de atención en los debates sobre tolerancia y liberación sexual en la década de los 1960 (1986, p. 83).

A banda d'això, l'autor fa especial menció a les formes de repressió a les que s'ha vist sotmesa la sexualitat femenina:

La sexualidad femenina ha sido limitada por la dependencia económica y social, el poder de los hombres para definir la sexualidad, las limitaciones del matrimonio, la carga de la reproducción y el hecho endémico de la violencia masculina contra las mujeres (Weeks, 1986, p. 83).

Weeks (1986) diu que no és fins a finals del segle XIX que comencen a aparèixer espais acceptables per l'auto definició on es debaten noves qüestions entorn la sexualitat de les dones; es contempla el plaer dins el matrimoni i sorgeixen noves formes d'activitat heterosexual que fugen de les tradicionals i no inclouen el matrimoni ni la procreació. No obstant això, Barriga afirma que, en la majoria d'àmbits, el sexe segueix sent un tema tabú (2014).

A l'Europa del segle XX, degut al contagi de les malalties de transmissió sexual, es manifesten les primeres iniciatives per introduir l'educació sexual. Aquesta iniciativa comporta la barreja de sexes a les escoles, la despenalització de l'ús de mètodes anticonceptius i l'avortament en determinades condicions, entre d'altres (Barriga, 2014).

Tot i el propòsit d'introduir l'educació sexual com a matèria necessària a la societat, aquesta queda lluny de representar fidelment la realitat. Se'n parla seguint els estereotips que s'han anat inculcant a través dels dogmes religiosos i les teories d'alguns científics que han tingut interès obsessiu en la sexualitat de les dones, entre ells el reconegut Freud (Bassa i Navarro, 2019).

Així doncs, tal i com diu la sexòloga i feminista Shere Hite (1976), en ple segle XX encara imperen les teories impulsades pel pare de la psicoanàlisi, Sigmund Freud, que afirma el següent sobre l'orgasme femení: les dones que experimenten l'orgasme mitjançant l'estimulació del clítoris són immadures, ja que aquest tipus d'orgasme és de més baix nivell que el vaginal, segons Freud aquest últim, és propi d'una dona desenvolupada i madura. Aquestes afirmacions impliquen que el coit tradicional, és a dir, amb penetració, sigui l'única forma vàlida de relació sexual, la més madura i adulta, i De Béjar afirma que al contrari la dona "es considera sexualment immadura, neuròtica i per tant, necessita sotmetre's a un tractament per aprendre a transferir les seves sensacions eròtiques del clítoris a la vagina" (2006, p. 94).

Així doncs, Hite (1976, p. 38-39) fa una crítica a tots aquells investigadors que al llarg de la història s'han dedicat a estudiar la sexualitat femenina a través del coit, considerant

la masturbació com una cosa secundària, ja que, segons s'argumenta, l'impuls sexual està fonamentalment pensat amb finalitat reproductiva. Segons Hite, estudiar la sexualitat de les dones partint del coit com a expressió bàsica del seus orgasmes i la seva sexualitat és un error i proposa el següent: "Lo que hay que hacer es ver lo que en realidad experimentan las mujeres, qué es lo que les produce placer y cuándo sienten el orgasmo; después se pueden obtener conclusiones" (Hite, 1976, p. 39).

És a la dècada dels 70 quan Hite s'adona que al llarg de la història ningú s'ha interessat per conèixer realment què pensen i senten les dones en relació a la seva sexualitat i què significa per a elles. Així doncs, durant quatre anys fa arribar a diverses dones d'Estats Units un qüestionari extens i concret on s'aborden temes com la masturbació, l'orgasme i altres qüestions en relació a les seves relacions afectives i sexuals. Al 1976 publica un informe amb els resultats, on en fa la següent reflexió:

La sexualidad femenina se ha considerado, esencialmente, como una respuesta a la sexualidad masculina y al coito. En raras ocasiones se ha llegado a reconocer que la sexualidad femenina pudiera tener una naturaleza compleja por sí misma, que fuera algo más que la mera lógica contrapartida de (lo que nosotros vemos como) la sexualidad masculina (Hite, 1976, p. 2).

Hite (1976), a partir de les respostes que extreu de la seva investigació, demostra que un 70% de les dones entrevistades no estan satisfetes amb les seves relacions sexuals i que a través del coit no arriben a l'orgasme. També revela que el 95% de les dones a les que ha fet l'estudi, han sigut educades en la creença de que el sexe era <<dolent>>. Hite afegeix que més del 90% de les dones han fingit un orgasme com a mínim una vegada a la vida i la causa, segons l'autora, és deguda a l'enorme pressió exercida per tal que les dones tinguin un orgasme durant el coit.

Com diu De Béjar, amb això és fa palès que sota una cultura sexista i patriarcal, el desig i les necessitats de l'home van a missa i la sexualitat femenina només existeix com a resposta de la seva. També afirma que "des d'aquesta perspectiva, no se sol qüestionar si allò que és bo per a ells ho pot ser per a nosaltres, senzillament ho és" (2006, p. 27). També afegeix que "es calcula que els estudis sobre sexualitat femenina porten entre quinze i vint anys de retard respecte dels masculins" (De Béjar, 2006, p. 11).

Així doncs, De Béjar (2006) i Hurtado de Mendoza (2015) coincideixen amb la idea de que és necessari que les dones siguin responsables de la seva pròpia sexualitat per

poder-la gaudir i viure plenament, assumint que el plaer és una qüestió personal i que està a les seves mans decidir amb qui volen compartir-lo.

En la mateixa línia, Hurtado de Mendoza posa de manifest alguns requisits que considera essencials per arribar a reconèixer el plaer. En primer lloc, afirma que “El autoconocimiento para el placer radica en algo tan elemental como conocer el propio cuerpo incluyendo, obvio, los genitales” i indica que el segon pas, un cop feta l’auto exploració, és “aprender diversas formas de estimularlos, conocer el propio mapa erótico y no el que el varón decida o haya aprendido con otras mujeres o en la pornografía, sino el mapa erótico personal” (2015, p. 115).

En segon lloc, Hurtado de Mendoza fa referència al terme autodeterminació com un altre dels requisits bàsics per arribar al plaer i en fa aquesta reflexió:

Tener en cuenta las propias ganas y deseo sexual y no dejarse presionar o influenciar por el temor a perder o herir a la pareja o a no pertenecer a un grupo determinado. Saber decir “no” si no se quiere y también aprender a decir “si” y buscar encuentros sexuales con la pareja si así lo desea (2015, p. 115).

A mode de conclusió final, De Béjar diu que encara a ple segle XXI “hi ha moltes dubtes i malentesos pel que fa al plaer femení”, això és degut a que “el model de sexualitat dominant és sexista i no implica necessàriament la satisfacció de les dones” (2006, p. 50).

L’autora afirma que quan la dona assumeixi el plaer eròtic com a propi i sàpiga com trobar-lo i buscar-lo dins de sí mateixa, no necessitarà fingir orgasmes i iniciarà un nou model de Sexualitat Femenina des de la perspectiva femenina, sense perpetuar estereotips i rols sexuals heretats de centenars de generacions enrere (De Béjar, 2006).

Per això, De Béjar (2006, p. 30-31), ressaltava la idea de que les dones han de tenir dret a:

- Gaudir del seu cos com vulguin, amb qui vulguin i amb el que vulguin (sense utilitzar a ningú, tampoc a elles mateixes).
- Experimentar i posar en pràctica els seus desitjos, sense tenir por que per culpa d’això les agredeixin psíquicament o físicament.
- Rebre una educació que les ajudi a viure plenament i lliurement la seva sexualitat.

Per fer-ho, val la pena recordar que és imprescindible que “les dones prenguin les regles de la seva vida sexual i es responsabilitzin del seu plaer. Això implica conèixer el seu

cos, plantejar-se com els agradaria que fossin les seves relacions sexuals i comunicar-ho a les seves parelles” (De Béjar, 2006, p. 50-51).

En definitiva, com bé s'exposa al reportatge “El sexe ignorat” emès a TV3, l'escola és el lloc on s'haurien de desmuntar aquests tòpics, però les lleis d'educació de Catalunya i Espanya no inclouen l'obligació d'introduir aquesta matèria als currículums i, amb sort, els alumnes en reben un taller de dues hores al llarg de tota l'ESO. Com a conseqüència, enmig d'aquesta falta de respostes, molts adolescents àvids d'entrar en un món que els atrau hi accedeixen a través de models pornogràfics en què rarament la dona busca activament el seu plaer (Bassa i Navarro, 2019) , i no només això, sinó que també se li assigna un rol habitualment passiu i sotmès a l'home.

### 3.2. Art i feminisme

En la tesis doctoral de Liliana i Manoslava (2009) es fa un breu repàs històric sobre el paper de la dona al món de les arts visuals, vist des de dues perspectives; la dona com a musa, però també com a creadora de contingut artístic, fent un èmfasi especial a aquells esdeveniments protagonitzats per les Dones Artistes<sup>1</sup> que han marcat un abans i un després en el món de l'art feminista.

Aquesta investigació es centra, sobretot, en estudiar el paper de la dona dins el camp de la fotografia a partir de l'anàlisi d'obres elaborades per dones artistes des de diferents rols i estereotips femenins, on en totes les creacions s'observa una mirada crítica de les imatges preconcebudes de la dona.

Des de l'antiguitat, la relació entre art i feminisme mai ha sigut fàcil. Dins el camp de la història de l'art, la dona ha hagut d'adoptar el rol de musa i servir d'inspiració per l'home. D'aquesta manera, el seu cos, els seus pensaments i els seus costums han estat representats des d'una visió masculina que, a través de l'art, ha anat configurant una imatge inventada de la dona. L'home s'ha dedicat a representar la dona des del seu punt de vista, creant un estereotip de bellesa ideal que ha servit per satisfer les necessitats i ideals masculins en el moment de realitzar la gran obra d'art.

---

<sup>1</sup> Quan s'utilitza aquest terme es fa referència a la dona que ha volgut fer art i ha utilitzat tècniques com la pintura, escultura, dibuix, i actualment la fotografia, cinema i performance.



Tot i el paper que ha hagut d'assumir la dona al llarg dels anys dins el món de l'art, aquesta també ha tingut la necessitat de formar part de la història com a creadora de contingut artístic per expressar els seus sentiments i percepcions i ensenyar-los al món. Malgrat la voluntat d'alliberar-se del rol de musa, la seva carrera artística s'ha vist limitada i ignorada en molts casos, ja que les seves obres no s'han considerat tant importants com les de l'home.

Durant molts segles, les artistes que es volien dedicar a la pintura només estaven autoritzades a accedir a gèneres i tècniques considerades menors i a fer un ús dels materials més econòmics com l'aquarel·la o el pastel. Durant el Renaixement, ser dona i dedicar-se a la pintura era pràcticament incompatible degut al poc reconeixement que obtenien, i per tant, la seva principal labor era dedicar-se plenament a les tasques de la llar.

Entre finals del segle XVI i principis del XVII, van aparèixer pintores amb una gran carrera artística que, a dia d'avui, són reconegudes per la seva gran obra. I tot i les dificultats amb què es trobaven les artistes d'aquesta època, algunes de les seves obres s'han acabat convertint en un punt de referència que ha influït en artistes posteriors. Des dels inicis del segle XXI, el paper de la dona en el món de l'art ha anat agafant protagonisme i ha deixat de banda la seva condició d'objecte per començar a produir obres i reivindicar el seu paper com a dona i artista, i així poder explorar i expressar la seva vertadera identitat.

Durant la dècada dels seixanta i setanta, el context sociopolític va fer que les artistes es qüestionessin el seu paper dins el món de l'art i decidissin trencar amb les regles establertes fins aleshores. Segons Liliana i Manoslava (2014, p. 87) hi va haver un seguit d'esdeveniments encarregats d'impulsar aquesta nova etapa de canvis:

- Un informe del 1935 sobre treballadors tècnics i professionals revelava que, entre els artistes que rebien subsidis als Estats Units, aproximadament un 41% eren dones.
- A finals de 1969 i principis de la dècada dels 70 es van dur a terme les primeres protestes contra el racisme i el sexisme en el món de l'art nord americà.
- Creació del grup Women Artist in Resistance (WAR).
- Women Students and Artists for Black Art Liberation (WSABAL).
- Vaga d'Art a Nova York, per no exhibir obres de Dones Artistes, els museus van estar tancats durant un dia.

- Per tot Amèrica i Gran Bretanya, en grups grans i petits, privats i públics, les dones van començar a plantejar en el món de les arts qüestions que anaven des d'on exposar com a dones i com trobar espais per treballar, fins a temes polítics, teòrics i estètics.
- Primer curs d'art feminista al California State Collage de Fresno, impartit per Judy Chicago<sup>2</sup> i Miriam Schapiro<sup>3</sup>.
- Segon programa feminista d'art al California School of Art de la ciutat de Los Angeles al 1971.
- Al 1971, creació de la Womanhouse<sup>4</sup>, casa on les Dones Artistes produïen i exhibien el seu art.

Així doncs, a conseqüència d'aquests fets, la dona va començar a traçar el seu propi camí i a buscar la seva pròpia identitat per mostrar-se i expressar-se davant de la societat. L'objectiu de les artistes, influenciades pel moviment feminista, era deixar enrere les restriccions imposades fins al moment i abandonar la condició d'objecte passiu representat pel patriarcat per convertir-se en un subjecte actiu i apoderat que manifestés els seus pensaments i les seves vivències sense remordiments.

Arrel del sorgiment del Moviment Feminista, l'art de les Dones Artistes de principis dels 70 va ser important per diverses raons. Es van començar a construir nous contextos i a establir nous models per l'art femení; inventant-se i explorant noves formes i materials van començar a engendrar una nova estètica de l'art.

Acompanyats d'aquests nous canvis van sorgir els primers debats i col·laboracions entre dones artistes que les van portar a integrar-se en el marc institucional de l'educació, les exposicions i la crítica d'art. Es discutien qüestions sobre com podia expressar-se el feminisme dins l'art i es defensava la idea de que les dones podien utilitzar el seu cos o la imatge del seu cos per explorar la identitat femenina.

A l'any 1973, Lucy Lippard, reconeguda per ser una gran crítica d'art feminista i activista del moviment, va fer investigacions sobre l'existència d'un llenguatge creatiu particularment femení, anomenat iconologia vaginal, que representava el cos femení i

---

<sup>2</sup> Artista estatunidenca que va incloure l'art feminista en les seves obres, el què ella en diria "Iconologia Vaginal" i creadora d'una icona de l'art feminista com va ser l'obra "El gran Sopar", on fa un homenatge a 39 dones que han fet història.

<sup>3</sup> Artista canadenc pionera de l'art feminista que va dedicar gran part de la seva carrera en reivindicar el cos femení.

<sup>4</sup> Casa d'art situada a Hollywood, on Chicago i Schapiro van dur a les estudiants del California School of Art perquè realitzessin obres d'art amb contingut feminista.

més concretament, la vagina, a través d'un seguit de característiques comunes com: "densitat uniforme, textura llisa, freqüència sensualment tàctil i repetitiva fins a l'obsessió, preponderància de formes circulars i del focus central, nova propensió als colors roses i tons pastels" (Liliana i Manoslava, 2014, p. 89).

Tot i aparèixer un sector de dones artistes que creien que la idea de representar el cos de la dona es convertia en un espectacle encara que aquesta no fos la intenció de l'autora, la majoria d'artistes feministes es van postular a favor d'aquesta nova manera de representar el cos femení com a forma de reivindicar una sexualitat femenina alternativa i des d'una visió feminista.

Amb aquesta nova manera de representar els cossos femenins hi havia la possibilitat que la identitat femenina es veiés reduïda al simbolisme dels genitals femenins, però tot i així, tal i com exposen Liliana i Manoslava (2014, p. 90), s'estava fent un avenç molt important en aquest sector:

La Mujer Artista empezaba a reconocer su propio cuerpo desde una mirada profunda y propia, creando una estética propia de sus formas y su sensibilidad como mujer, dejando atrás temores impuestos por la cultura patriarcal y dejando de ser objetos para pasar a decidir la representación de su cuerpo e igualmente de revalorizar algunos aspectos de la expresión corporal de las mujeres, como la menstruación o la sexualidad, tradicionalmente desdeñados en el patriarcado.

A partir d'aquest moment, la Dona Artista començava a construir una nova identitat, fidel al seu propi imaginari i basant-se en les seves pròpies experiències i sentiments, i s'apropiava del seu cos per representar-lo tal i com era, deixant enrere els estereotips creats per una societat patriarcal.

Durant la dècada dels vuitanta, la gran majoria de Dones Artistes mostraven un gran interès en les causes polítiques i socials del moment. Conscients de les injustícies de la societat patriarcal en la que vivien, van decidir involucrar-se i desafiar el sistema; reivindicaven una participació igualitària en l'educació, els museus i galeries d'art, i també rebutjaven la tradició de la cultura occidental. El seu objectiu era dignificar el poder femení i protestar davant d'un sistema injust i desigual que infravalorava a la dona per se.

Segons les estadístiques de The Women's Art Library<sup>5</sup>, la Dona Artista als anys vuitanta i noranta encara estava lluny d'assolir una posició digne en el món de l'art respecte als homes. Encara a l'actualitat, les dones segueixen sense aconseguir llocs de treball com a docents de Belles Arts tot i representar un 68% de la població estudiantil, a tot això cal afegir-hi que tan el seu reconeixement als llibres d'Història de l'Art com el patrocini que se'n fa de les seves exposicions són mínims (Liliana i Manoslava, 2014).

Per altra banda, la representació artística del cos femení segueix sent un tema que genera controvèrsia. I tot i haver estat exhibit i representat en obres d'art feminista, s'ha seguit qüestionant i veient com una provocació, així ho expressa Estrella de Diego (2010, citada per Liliana i Manoslava, 2014, p. 91):

Es curioso que a menudo se siga utilizando el cuerpo como soporte de transgresión y como distintivo de diferencia, a pesar de haber sido históricamente eso a través de lo cual se ha definido lo femenino, y es más curioso todavía que este tipo de representaciones con implicaciones claramente sexuales se encuentre como las más eficaces como bofetada estética.

### **3.3. L'art de la fotografia, la dona i el feminisme**

#### **3.3.1 Reflexions entorn al concepte fotografia**

Segons Liliana i Manoslava (2014), al llarg de la història, la fotografia ha estat i segueix sent un tema de debat que es divideix, bàsicament, en dos sectors; un que defensa la idea que la fotografia és un procés químic i un altre que la considera com una forma de fer art.

El *Diccionario de la Real Academia Española* en fa una definició que contempla i combina aquestes dues idees: "El arte de fijar y reproducir por medio de reacciones químicas, en superficies convenientemente preparadas, las imágenes recogidas en el fondo de una cámara oscura". Si bé és cert que aquesta definició engloba diferents punts de vista, no és l'única manera d'entendre la fotografia.

En la investigació de Liliana i Manoslava (2014) es fa un compilació sobre com conceben aquest terme diferents dones professionals del món de l'art de la fotografia.

---

<sup>5</sup> The Women's Art Library és una iniciativa fundada l'any 1980 per artistes britàniques amb la intenció de crear un catàleg i una llibreria especialitzada en llibres de dones.

Susan Sontag, citada a Liliانا i Manoslava (2014, p. 94), va ser una novel·lista i assagista estatunidenca i és l'autora del llibre *Sobre la Fotografía* on es poden trobar les següents reflexions:

La fotografía es, antes que nada una manera de mirar. No es la mirada misma. Es la manera ineludiblemente “moderna” de mirar: predispuesta a favor de los proyectos de descubrimiento e innovación. Esta manera de mirar que tiene ya una dilatada historia, conforma lo que buscamos y estamos habituados a notar en las fotografías. La manera de mirar moderna es ver fragmentos. Se tiene la impresión de que la realidad es en esencia ilimitada y el conocimiento no tiene fin. De ello se sigue que todos los límites, todas las ideas unificadoras han de ser engañosas, demagógicas; en el mejor de los casos, provisionales; casi siempre, y a la larga, falsas. Mirar la realidad a la luz de determinadas ideas unificadoras tiene la ventaja innegable de dar contorno y forma a nuestras vivencias. Pero también así nos instruye la manera de mirar moderna niega la diversidad y la complejidad infinitas de lo real. Por lo tanto reprime nuestra energía, nuestro derecho, en efecto, a refundar lo que deseamos refundar: nuestra sociedad o nosotros mismos. Lo que libera, se nos dice, es notar cada vez más cosas.

Segons Liliانا i Manoslava (2014), Sontag va més enllà de la idea de la fotografia com una mera imatge i carrega de significat i contingut el seu paper a la societat, destacant com n'és d'important, tant per la imatge que aquesta genera a la societat com pel que significa la producció d'imatges com a característica de la modernitat i la post-modernitat.

Per altra banda, la fotògrafa estatunidenca Berenice Abbott<sup>6</sup> a (Liliانا i Manoslava, 2014, p. 93) en fa aquesta definició: “Un medio para poder recrear el mundo vivo de nuestros tiempos. La fotografía ayuda a las personas a ver. La fotografía solo puede representar el presente. Una vez fotografiado, la fotografía se convierte en pasado.”

Liliانا i Manoslava també fan un recull de definicions sobre que significa la fotografia per algunes fotògrafes espanyoles, algunes d'elles són aquestes:

Susana Girón a (Liliانا i Manoslava, 2014, p. 94) diu el següent:

La posibilidad y la herramienta para satisfacer mi propia curiosidad por el mundo, un modo de aprender y de relacionarme con lo que me rodea y a la vez de mostrarme y de dar salida al maremágnum de sentimientos y sensaciones que tenemos dentro. La fotografía me permite transformar una inquietud personal en una intensa parte de mi vida

---

<sup>6</sup> Fotògrafa estatunidenca que va estudiar a Nova York, Berlín i París. Fou assistent de Man Ray i Eugène Atget i més endavant va obrir el seu propi estudi on va centrar la seva obra sobretot a la homosexualitat i la bisexualitat.

en la que me sumerjo para captar y sentir todos los matices que la rodean. Es una necesidad vital.

Begoña Montalbán a (Liliana i Manoslava, 2014, p. 94) en fa aquesta reflexió:

Para mí la fotografía es un método de interpretación y análisis, que archiva y a la vez participa con cada imagen en la creación de un sentido crítico y reflexivo de nuestro entorno y nuestra historia. Una herramienta de análisis de una potencia muy potente cuando se desarrolla bien.

En definitiva, és un concepte que pot ser entès des de perspectives i opinions molt diferents, però en totes les seves definicions s'hi dedueix la gran experiència de vida que l'artista en qüestió ha tingut amb la fotografia.

De la mateixa manera, se'n conclou que la fotografia és un llenguatge visual, que per mitjà d'una càmera com a eina, permet expressar sentiments i plasmar emocions en una imatge, arribant a transmetre tot tipus de sensacions (Liliana i Manoslava, 2014).

### 3.3.2. La dona a la fotografia

Malgrat l'escassa informació que s'ha trobat als arxius històrics sobre el paper de la dona al món de la fotografia, Liliana i Manoslava (2014) n'han fet un estudi que va des dels seus inicis a l'actualitat, on se'n destaca el paper transcendental que va tenir la fotografia durant els moviments feministes del segle XX.

L'art de la fotografia és un descobriment que ha passat a formar part de la nostra civilització, però tot i així la seva història no ha sigut prou reconeguda. Els inicis de la fotografia es remunten a l'any 1816, quan Joseph-Nicéphore Niépce va obtenir la primera imatge negativa sobre paper amb una càmera fosca.

Les dones ben aviat van començar a practicar aquesta tècnica, però com a la resta d'àmbits artístics, la seva trajectòria és difícil de conèixer i en aquest sentit, la fotografia no n'és l'excepció. Encara que la seva carrera no hagi sigut reconeguda, les dones han anat construint el seu propi camí, implicant-se en tots els aspectes de la cultura fotogràfica. Segons Naomi Rosenblum<sup>7</sup> citada per (Liliana i Manoslava, 2014, p. 100) "las mujeres no consideraban su obra importante y por esto no la archivaban, esta es

---

<sup>7</sup> Naomi Rosenblum (1925) és nascuda a Amèrica i és coneguda com una de les poques biògrafes de la història de les dones fotògrafes.

una razón del escaso trabajo histórico que se puede hallar, ya que se dificultaba mucho encontrarlo”.

A mitjans dels segle XIX, ja hi havia moltes dones que mostraven un gran interès en aquest art, però tot i així no podien dedicar-s'hi professionalment. La majoria d'elles treballaven amb els seus marits, mentre ells es guanyaven la fama, elles aprenien l'ofici i creaven grups d'ajudants, entre ells el grup Talbot, format per l'esposa del fotògraf i inventor del calotip Constance Talbot.

Entre 1841 i 1855 va arribar un dels invents precursors de la fotografia moderna, el Daguerreotip. Això va suposar la comercialització de la fotografia i el desenvolupament del seu mercat que va afavorir l'aparició dels estudis fotogràfics. A Anglaterra, dels 750 estudis que es van obrir, només 22 d'ells eren de fotògrafes. A finals del segle XIX, a Europa, Estats Units i Canadà es calculava que hi havia unes 300 dones que es dedicaven al món de la fotografia (Liliana i Manoslava, 2014).

Les crisis i les diferències socials del segle XX van fer que moltes dones comencessin a mostrar interès per les causes socials i polítiques. Les fotògrafes, influïdes també pel context, van començar a utilitzar la fotografia com a eina per difondre i documentar els moviments socials i polítics del moment, entre aquests el Moviment Sufragista, així ho exposen Liliana i Manoslava a la seva investigació:

El movimiento de la mujer del siglo XX reconoció que la cultura es una cuestión política y utilizó la imagen visual, y específicamente la fotografía, para explorar sus objetivos políticos. Las fotógrafas asociadas con las vanguardias europeas de los años veinte fragmentaron y desestabilizaron la imagen fotográfica para crear nuevos tipos de feminidad radical (2014, p. 108).

Així doncs, pel que fa la fotografia, el segle XX va ser l'escenari d'una gran època de canvis; moltes Dones Artistes van començar a qüestionar-se l'estereotip femení a través de les seves obres fotogràfiques. D'aquesta manera expliquen l'auge de la fotografia feminista Liliana i Manoslava:

El crecimiento de la fotografía feminista, coincidió con el resurgimiento de ver la fotografía como una arte y una forma de comunicación. Algunas fotógrafas empezaron a producir considerando sus propias experiencias como mujeres en un contexto social y político. Artistas como Susan Hiller señalaron el movimiento feminista como una salida a sus cuestionamientos, y en sus fotografías reflejaba sus sueños, angustias y percepciones más íntimas y profundas (2014, p. 112).

### 3.3.3. Fotografia del cos femení

A la tesis de Liliana i Manoslava (2014) es demostra que, a partir dels anys 70, moltes artistes comencen a representar el cos femení a les seves obres amb l'objectiu de trencar amb els models hegemònics i patriarcals que fins aleshores havien establert els homes. Tot i així, no és fins a la dècada dels 90 que, aquesta nova estètica basada en la representació del cos de la dona des d'una mirada feminista, es consolida i pren significació.

Naomi Rosenblum a (Liliana i Manoslava, 2014, p. 114) destaca la importància que han tingut aquestes nous models de representació a l'hora de construir noves mirades i formes de comunicació:

Las representaciones del cuerpo femenino en la fotografía desde su influencia con el feminismo han permitido que la mirada intervenga en el proceso de formación de la identidad femenina y su labor concientizadora en las mujeres ha facilitado la aparición de nuevos lenguajes alternativos que constituyen formas “distintas” de oír, ver, representar.

Al 1970, a Europa i Nord Amèrica, es van recuperar les pràctiques del moviment artístic femení dels anys vint i trenta. Les dones reexaminaven qüestions com la identitat, el poder i la sexualitat mitjançant fotografies que desafiaven les formes convencionals de veure l'art i de representar el cos femení; oferint noves imatges de la sexualitat i el plaer. Deixant enrere l'ideal clàssic del nu femení perfecte per presentar un cos descarat, ple de desig i visceral (Liliana i Manoslava, 2014).

Actualment, moltes dones segueixen utilitzant la fotografia com a eina per trencar amb els tabús apossos i reivindicar una sexualitat més lliure i real. Les xarxes socials son principalment les encarregades de divulgar aquest tipus d'imatges, i malgrat la possibilitat de censura, s'han convertit, com exposa Llauredó (2018), en un instrument clau per generar debat i posar el feminisme en un dels primers punts de l'ordre del dia social.



#### **4. PÚBLIC OBJECTIU**

La sexualitat és un tema present per a tothom, un tema que abraça totes les fases de la vida, i que per tant, evoluciona a nivell social i cultural, i també personal, a través de les experiències que anem vivint.

Sempre ha estat qüestió de debat, difícil de normalitzar degut al caràcter repressiu que se li ha atribuït. Encara ara, en ple segle XXI, la vergonya, la culpabilitat, la confusió i la incomoditat segueixen condicionant-nos i limitant-nos a l'hora de parlar-ne obertament. Convé ressaltar que la majoria d'aquests sentiments sempre acaben recaient sobre les dones i això és, evidentment, fruit d'una societat patriarcal, que s'ha dedicat a estudiar i entendre la sexualitat des de la mirada de l'home.

Per aquesta raó, aquest projecte ha estat pensat i dissenyat des d'una mirada feminista per tal de reivindicar i desemascarar els tabús de la sexualitat femenina. Això però, no significa que sigui una obra adreçada exclusivament al gènere femení, sinó tot el contrari. El que pretenem és fer reflexionar i remoure consciències de tot tipus de gènere, sexe i edat.

#### **5. METODOLOGIA**

##### **5.1. Com neix aquest projecte?**

La idea de crear aquest projecte va néixer a partir d'un seguit d'inquietuds i motivacions personals que ens van animar a combinar dues eines d'expressió molt potents dins del camp de la comunicació audiovisual: la fotografia i l'àudio.

Des d'un primer moment vam tenir clar que aquestes tècniques serien la base potencial del nostre treball. Se'ns presentava tot un repte que ens permetria explorar i aprofundir en l'ús d'ambdues disciplines per treure'n el màxim de profit.

Entenem la fotografia com una de les formes de comunicació i expressió més poderoses que existeixen. Ens permet mostrar als altres tot allò que veiem, però també allò que sentim. A través de la fotografia podem conèixer el món i les persones que l'habiten, les seves històries i els seus pensaments. Crear imatges ens permet mostrar la realitat, explicar coses i també fer art. Així doncs, entenem la fotografia com un llenguatge

universal. Un llenguatge ric, ple de matisos i que, a més a més, té la capacitat de poder connectar amb tothom i despertar emocions i sentiments.

Partint d'aquesta visió, teníem clar que en el nostre projecte la fotografia seria el vehicle cabdal per explicar alguna cosa que ens generés interès i que abordés alguna temàtica de caire social. Per altra banda, fugíem de la idea de crear una exposició fotogràfica convencional, volíem arribar a l'espectador d'una altra manera, convidant-lo a viure una experiència excepcional.

A partir d'aquí, vam decidir introduir-hi nous elements. L'àudio era el mitjà ideal que ens facilitaria enregistrar experiències i històries de veus reals sobre la temàtica escollida. Ens permetria acabar de donar el to que desitjàvem al conjunt de l'exposició. Per tant, ja teníem sobre la taula els ingredients amb els quals volíem experimentar per seguir treballant.

Així doncs, vam decidir dedicar un espai on l'àudio tingués cabuda. Crèiem que jugar amb la locució i la seva posterior edició ens permetria transmetre allò que ens proposéssim.

D'aquesta manera, entenem l'àudio com un mitjà d'expressió i comunicació potent a través del qual podem crear un determinat estil que ens portarà a transmetre la idea desitjada. A banda d'això, l'àudio, i en especial la veu, ens aporten una relació directa, personal i íntima amb l'oient. Aquesta relació crea, en el receptor, la necessitat d'exercitar la seva imaginació i de crear un propi concepte sobre allò que està escoltant.

## **5.2. Treball de camp i presa de decisions**

A l'hora d'escollir la temàtica vam coincidir que havia de ser alguna cosa que, a banda de generar-nos interès, ens fos propera, ja que això suposaria poder fer un treball de camp molt més ric i profund.

Després de dies de donar-hi voltes, va sorgir la idea de fer-ho sobre la sexualitat femenina. És a dir, com entenen i viuen les dones la sexualitat i l'educació sexual rebuda al llarg dels anys.

Primer de tot, era un tema que com a dones ens tocava directament i que a més a més ens provocava molts dubtes i inquietuds. Per tant, crèiem que la nostra pròpia

experiència era un bon punt de partida per començar a treballar-hi. Un cop aprovada la temàtica vam començar a investigar sobre el tema en qüestió a través d'articles i llibres. Així mateix, vam nodrir-nos de projectes d'artistes i professionals del sector de la sexualitat.

Després de la recerca vam coincidir en que havíem de tenir clars els objectius, ja que aquesta fase ens ajudaria a acotar els continguts i a centrar-nos en allò que ens interessava investigar.

Un cop marcats els objectius vam decidir elaborar una enquesta que ens serviria com a eina d'investigació per conèixer amb més profunditat la realitat d'aquest fenomen. Tot i no ser un treball acadèmic, sinó professionalitzador, crèiem necessari fomentar el plantejament conceptual de la nostra exposició a través del coneixement i l'opinió de dones de totes les franges d'edat. Així doncs, vam dissenyar un qüestionari dirigit única i exclusivament per a dones.

L'objectiu d'aquesta enquesta era indagar sobre qüestions com la masturbació, la comunicació i els hàbits en les relacions sexuals, i el descobriment del cos i el plaer, entre d'altres. Tot i així, s'ha de tenir en compte que des d'un primer moment la seva finalitat va ser merament exploratòria, el què preteníem era fer una primera presa de contacte sobre el fenomen en qüestió i no una recerca acadèmica.

Per altra banda, les enquestes eren totalment anònimes, l'únic aspecte que ens interessava conèixer era l'edat de la persona ja que més endavant ens aportaria informació rellevant.

El model de l'enquesta compaginava preguntes de caràcter obert i tancat, per ser exactes 23 preguntes de caràcter tancat i 3 d'obert. L'objectiu era conèixer el màxim d'opinions i experiències possibles. Per aquest motiu, vam optar per fer un model d'enquesta senzilla i ràpida de respondre, la finalitat era arribar al màxim de dones possibles. Per altra banda, vam creure adient incloure algunes preguntes de caràcter obert per conèixer amb més detall les vivències de les enquestades i oferir-los-hi un espai on poder-se expressar lliurement.

Vam creure que la manera més eficaç per fer difusió de les enquestes era a través del WhatsApp, ja que és una plataforma que està a l'abast de tothom i permet una divulgació immediata.

Després d'obtenir 356 respostes vam decidir tancar l'enquesta i començar a fer-ne el buidatge. Així doncs, els resultats que vam obtenir han sigut el nostre punt de partida per elaborar aquest projecte que reflecteix les opinions i vivències de diferents dones envers la seva sexualitat, explicat a través de fotografies, àudios i gràfics.

A l'hora d'abordar aquesta temàtica des de la vessant fotogràfica, ens vam plantejar quin estil o mirada li volíem donar per tal que l'espectador ho copsés de forma més explícita o més suggeridora.

Finalment vam arribar a la conclusió que no volíem caure en una contradicció. Quin sentit tenia mostrar un tema tabú com la sexualitat femenina de forma subtil i imperceptible si el nostre objectiu era trencar amb aquesta invisibilitat?

Vam creure oportú i molt més impactant de cara a l'espectador poder mostrar la realitat sense cap mena de filtre. Per aquesta raó, vam decidir apostar per un estil de fotografies de caràcter explícit que mostressin la sexualitat femenina d'una forma directa i real; representant així la realitat del col·lectiu de dones que havien respost les enquestes.

Fins aquí, tot bé. Però, i l'àudio? Com podíem aconseguir peces sonores, reflexives i, a més a més, relacionar-les amb les fotografies? Quin estil havien de tenir?

Enmig d'aquestes qüestions vam decidir aprofitar el treball d'investigació que prèviament havíem fet, ja que crèiem que les respostes obtingudes eren prou rellevants i poderoses, dignes de ser mostrades. Així doncs, vam decidir posar-hi veu. D'aquesta manera, també seguiríem la mateixa línia que amb les fotografies: veus femenines anònimes, que exposen les seves vivències personals.

### **5.2.1. Aportacions i mirades de diversos professionals**

A banda de les enquestes, que han acabat sent part essencial de l'exposició, el treball de recerca i investigació per dur a terme aquest projecte també s'ha recolzat en diferents entrevistes exploratòries amb professionals de la Universitat de Vic.

Des d'un primer moment, hem comptat amb l'ajuda del nostre tutor, en Toni Sellas, periodista i doctor en Ciències de la Comunicació, qui s'ha encarregat de realitzar el seguiment del nostre projecte. A més a més, ens ha proporcionat referents del món de l'àudio i ens ha assessorat en aspectes de nous formats i de locució.

A nivell de contingut, ens hem reunit amb en Gerard Coll, expert en qüestions de comunicació i gènere, qui ens ha proporcionat diversos autors i lectures que han facilitat la investigació i recerca sobre la sexualitat de les dones. També ens ha mostrat exemples d'exposicions artístiques sobre gènere i sexualitat, que d'alguna manera o altra ens han servit de font d'inspiració.

Per altra banda, la coordinadora del grau de Comunicació Audiovisual, Ana M. Palomo, ens ha aconsellat en qüestions d'art i producció de l'exposició. Ens ha aportat una mirada més professional a l'hora d'encarar el projecte, a nivell d'aspectes artístics, tècnics i econòmics.

Pel que fa als aspectes fotogràfics, no hem dubtat en contactar amb en Jordi Ribot que, com a fotògraf professional i professor de fotoperiodisme de la Universitat de Vic, ens ha resolt tots els dubtes que han anat sorgint tant a nivell tècnic com de composició i estil.

Per últim, hem considerat oportú presentar el projecte a l'Anna Pérez Quintana que, com a directora de la Unitat d'Igualtat de la Universitat de Vic, ens ha ofert la seva visió i ens ha ajudat a promocionar el projecte de cara a la Universitat.

### **5.3. L'espai**

A l'hora d'escollir on tindria lloc l'exposició, vam pensar en tots aquells espais convencionals o adaptats per dur a terme exposicions fotogràfiques. Un dels llocs amb més possibilitats per a exposar el projecte podia ser l'espai Josep Vernis, situat a l'Edifici B del Campus Miramarges de la Universitat de Vic.

Sense descartar aquesta possibilitat, van anar sorgint altres idees. Una d'elles contemplava l'opció de fer-ho en espais aliens a la Universitat, així com Ateneus Populars, sales dedicades a projectes socials o inclús locals d'oci com bars o tavernes.

Després de parlar amb en Gerard Coll, vam obrir el ventall de possibilitats. Des de la perspectiva del plantejament i els objectius del projecte, vam decantar-nos per utilitzar un espai quotidià per tal de convertir-lo en un entorn reflexiu on poder visibilitzar els tabús de la sexualitat femenina.

Seguint la línia de fugir d'allò convencional, vam escollir els lavabos de la tercera planta de l'edifici F de la Universitat de Vic com l'espai adequat on exposar la nostra obra. Un cop la Roser Silva, responsable de l'oficina de Gestió Cultural de la UVic, ens va donar el vistiplau per fer ús d'aquest espai, vam decidir duplicar l'exposició; una al lavabo de les noies i l'altra al lavabo dels nois. Pensàvem que seria una forma eficaç d'arribar a una gran majoria de persones, fins i tot, a aquelles que no mostressin cap tipus d'interès o que no n'estiguessin al cas. Per altra banda, tot i ser un gran repte, l'espai en sí, ens oferia més llibertat i originalitat a l'hora de jugar amb la distribució de les fotografies i la resta de material expositiu.

#### **5.4. Procés de producció**

Un cop preses les decisions ens vam centrar en el procés de producció, pel que fa tant a fotografies com a les peces sonores i les infografies.

En referència a l'apartat sonor, després de fer el buidatge de les enquestes, vam seleccionar les respostes més rellevants i les vam ordenar i reescriure pensant amb la locució posterior.

La idea principal era enregistrar veus de diferents dones de totes les edats, amb l'objectiu de poder reflectir la realitat de les respostes de les enquestades. Tot i fer algunes gravacions, el resultat no ens acabava de convèncer. Finalment, vam decidir que seriem nosaltres qui enregistràrem les veus. Així doncs, vam anar a l'estudi de ràdio, i gràcies a l'ajuda d'en Toni Sellas i l'Arnau Costa vam poder gravar les peces sonores.

Un cop obtingut tot el material enregistrat el vam editar amb el programa Adobe Audition. Posteriorment vam convertir cada clip en un codi QR a través d'una web gratuïta.

Pel que fa la producció de fotografies el procés va ser més complex. A partir dels resultats extrets de les enquestes decidírem les temàtiques que volíem representar a través de les fotografies. L'objectiu era sintetitzar de forma visual aspectes de la sexualitat femenina així com la masturbació, l'exploració i coneixement del cos i el plaer, les pràctiques habituals en les relacions sexuals i l'experiència i percepcions que se'n derivaven d'aquestes.

Un cop acotades les temàtiques, acordàrem fer un total de quatre fotografies de mida gran (100 cm x 80 cm). Cada una aniria distribuïda a un lavabo en particular, d'aquesta manera, l'espectador hauria d'entrar expressament dins de cada espai per poder observar l'obra i entrar en contacte amb ella. Cada fotografia aniria acompanyada d'un peu de foto amb el títol corresponent.

A partir d'aquí, vam establir quins perfils de noies necessitàvem per aconseguir les fotos proposades. La premissa més important que ens marcàrem va ser que fossin noies corrents, no volíem professionals ni models acostumades a posar davant de la càmera. La finalitat era mostrar, amb naturalitat, la realitat de les dones dins la sexualitat i la seva relació amb el seu propi cos, per tant, necessitàvem cossos reals per assolir aquest objectiu.

L'altra condició era aconseguir la màxima varietat possible dins els perfils de les noies, tant pel que fa l'edat, orientació sexual i gènere. És a dir, necessitàvem una gran diversitat de cossos que representessin l'heterogeneïtat de noies que en el seu moment van respondre l'enquesta.

El procés de recerca no ha sigut fàcil, hem trobat molts obstacles que ens han dificultat el camí.

Primer de tot, vam publicar un comunicat als nostres *instagrams* personals explicant el projecte i el que necessitàvem per dur-lo a terme. Vam pensar que les xarxes socials ens ajudarien a arribar a més gent. Malgrat l'interès que ha suscitat la temàtica del projecte, molt poques noies es van oferir per posar per a les fotos. Som conscients que no és fàcil, ja que oferir-se voluntària implica sortir nua a les fotografies -tot i ser anònimes i no mostrar el rostre.

Així doncs, només es van oferir quatre noies cisgènere d'entre 21 i 23 anys. També ens vam posar en contacte amb la Sabrina Sánchez, portaveu de treballadores sexuals de Barcelona, perquè ens ajudés a fer difusió de la proposta i així aconseguir més participants, però no vam tenir èxit. Com que veiem que els nostres objectius no s'acomplien vam decidir no estancar-nos en la recerca i començar a pensar les fotografies en base a les quatre noies que s'havien prestat a col·laborar.

Les fotografies es van realitzar amb un total de 8 sessions que van tenir lloc al plató de foto de la UVic. En totes les sessions es van seguir els mateixos passos. Vam quedar amb la noia corresponent i li vam explicar amb més detall en què consistia el projecte i

la finalitat de les fotografies. Seguidament vam començar a fer proves davant de la càmera deixant que la noia actués amb total llibertat per així arribar a establir un clima agradable i còmode. Tot i marcar unes pautes i dirigir la model, en tot moment es va deixar espai a la improvisació.

La durada mitjana de les sessions va ser entre dues i tres hores. Vam haver de dividir-nos les tasques entre les dues i anar canviant. Mentre una s'encarregava de configurar la càmera i disparar les fotografies, l'altra es responsabilitzava de la distribució del material, la configuració i regulació dels focus i la il·luminació.

Un cop finalitzat el procés de producció de les imatges vam seleccionar les quatre finals. Els criteris que vam seguir per fer-ne la tria comprenien tant aspectes morfològics, com qüestions tècniques, formals i compositives. I també aspectes de contingut, que tenien a veure amb allò que apareixia a la imatge. Un altre factor decisiu va ser el significat que ens transmetia la imatge en qüestió, i si aquest s'ajustava a les nostres intencions.

Finalment, es van editar amb el programa Adobe Photoshop, i posteriorment, les vam enviar a impressió a la copisteria La Tinta de Vic.

Paral·lelament, vam començar a dissenyar el cartell de promoció de l'esdeveniment. La difusió del projecte ha estat principalment a través de canals en línia. En primer lloc, a través de les nostres xarxes socials personals i convidant als nostres contactes a fer-ne difusió. Per altra banda, ens vam posar en contacte amb el servei de *Social Media* de la Universitat (UMedia) així com també amb la mateixa Anna Pérez Quintana (directora de la Unitat d'Igualtat de la Universitat) per demanar que des de la universitat se'n fes ressò. A part d'això, per assegurar-nos que arribés a més gent, vam penjar cartells impresos a les diferents facultats dels dos campus de la Universitat (Campus Miramarges i la Torre dels Frares).



## 6. PRESSUPOST

El pressupost final d'aquest projecte té diferents parts. Per una banda, els diferents tipus d'impressions i per altra banda, tot el material físic necessari per a la producció de l'exposició.

### 6.1. Punt de partida i sondeig d'empreses d'impressió

La part del projecte que ha tingut més pes econòmic, sens dubte, ha estat la impressió de les fotografies així com també la impressió de tot el material de suport de la exposició.

Vam estar contemplant l'opció de crear un *verkami* per intentar cobrir una part dels costos del projecte. Degut a la manca d'informació del funcionament d'aquesta plataforma de micromecenatge i la demanda d'informació i material del projecte que se'ns demanava - i que encara no teníem- vam decidir deixar-ho córrer.

Més endavant, vam contemplar l'opció de demanar a la pròpia universitat algun tipus d'ajut econòmic per finançar el projecte. Un projecte que, al cap i a la fi tenia cabuda a les instal·lacions de la universitat i que tenia un objectiu didàctic i social. Després de parlar amb la Roser Silva, responsable de l'oficina de Gestió Cultural, ens van confirmar que des de l'UHub i la Unitat d'Igualtat de la Universitat es cobriren els costos de les impressions de les fotografies, la despesa més important. La raó per la qual el pressupost de les fotografies s'enfilava tant és perquè serien fotografies d'alta qualitat, estampades en cartró ploma i en mida gran (100x80cm).

Tot i així, abans de saber que la universitat assumiria part del pressupost del projecte, vam fer un sondeig per diferents empreses d'impressió i vam demanar pressupostos per tal de contrastar i valorar l'opció més econòmica.

Empresa Impressió	Desglossament	Pressupost total
Pikment (Vic)	Impressió foto 39,60 € Cartró Ploma 35 €	1 Impressió: 74,60 € 8 còpies: 596,80 €
Contrast Fotografia (Manresa)	Paper fotogràfic (alta qualitat Lustre): 52 €/impressió + Cartró Ploma (Kappa 10mm)	1 impressió: 155 € 8 còpies: 1240 €

	+ Laminat Mate + Penjador	
La Tinta (Vic)	Impressió fotografia + Cartró Ploma 33 €	1 impressió: 33 € 8 còpies: 264 €
Plans Fotògrafs (Artés)	Impressió fotografia 53 € Cartró Ploma 74 €	1 impressió: 127 € 8 còpies: 1016 €
Copicolor (Vic)	Impressió fotografia 37€ Cartró Ploma 26,40€	1 impressió: 63,40€ 8 còpies: 507,20€

## 6.2. Pressupost real del projecte

CONCEPTE IMPRESSIONS	UNITATS	PREU/UNITAT	PREU TOTAL
Plafó presentació exposició (A3+CP+Color)	2	13,10€	26,20€
Impressió Frases 1 (A1+CP+b/n)	2	18€	36€
Impressió Frases 2 (A1+CP+b/n)	2	18€	36€
Impressió Frases 3 (A1+CP+b/n)	2	18€	36€
Impressió Infografia Orgasme (A2+CP+b/n)	2	10€	20€
Impressió Infografia Referents (A2+CP+b/n)	2	10€	20€
Impressió Preguntes 1 (A1+CP+b/n)	2	18€	36€
Impressió Preguntes 2 (A1+CP+b/n)	2	18€	36€
Impressió Fotografies (100x80cm+Alta Qualitat+CP)	8	33€	264€

Impressió Peus de Fotos + Còdis QR (10x5cm/10x10cm → A2+CP+b/n)	1	10€	10€
Impressió Cartells (A3+paper normal+color)	10	0,30 €	3€
<b>TOTAL</b>			<b>523,20€</b>

### 6.3. Material necessari pel desenvolupament del projecte

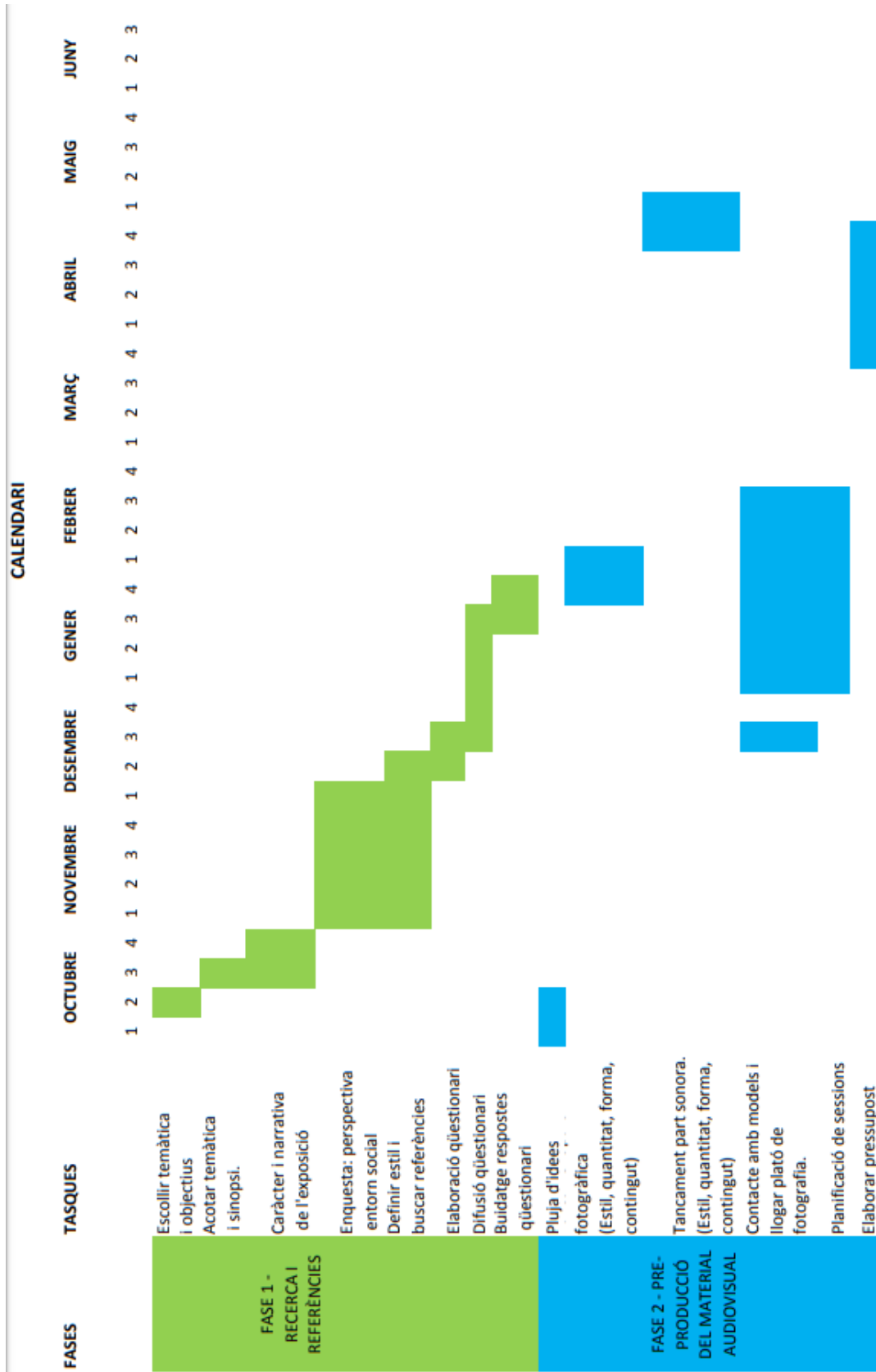
MATERIAL	UNITATS	PREU
Bloc de notes adhesives reciclades (76x76mm)	2	3,60€
Pot "Savings"	1	2,50€
Retolador Vileda negre	1	0,95€
Llibreta lila opinions	1	1,00€
Pack 10 bolígrafs	1	1,20€
Peu porta	2	0,99€
Tovallolletes desmaquilladores	1	1,49€
Rotlle paper multi ús	1	2,89€
Bloc 500 fulls 80g Dina4	2	7,40€
Llençols	-	Propis
Mirall	-	Propi
Pintura negra	1	3,90€
Càmera Canon 6D Mark II	-	Pròpia
Trípode	-	Lloguer SAV
Focus	-	Lloguer SAV

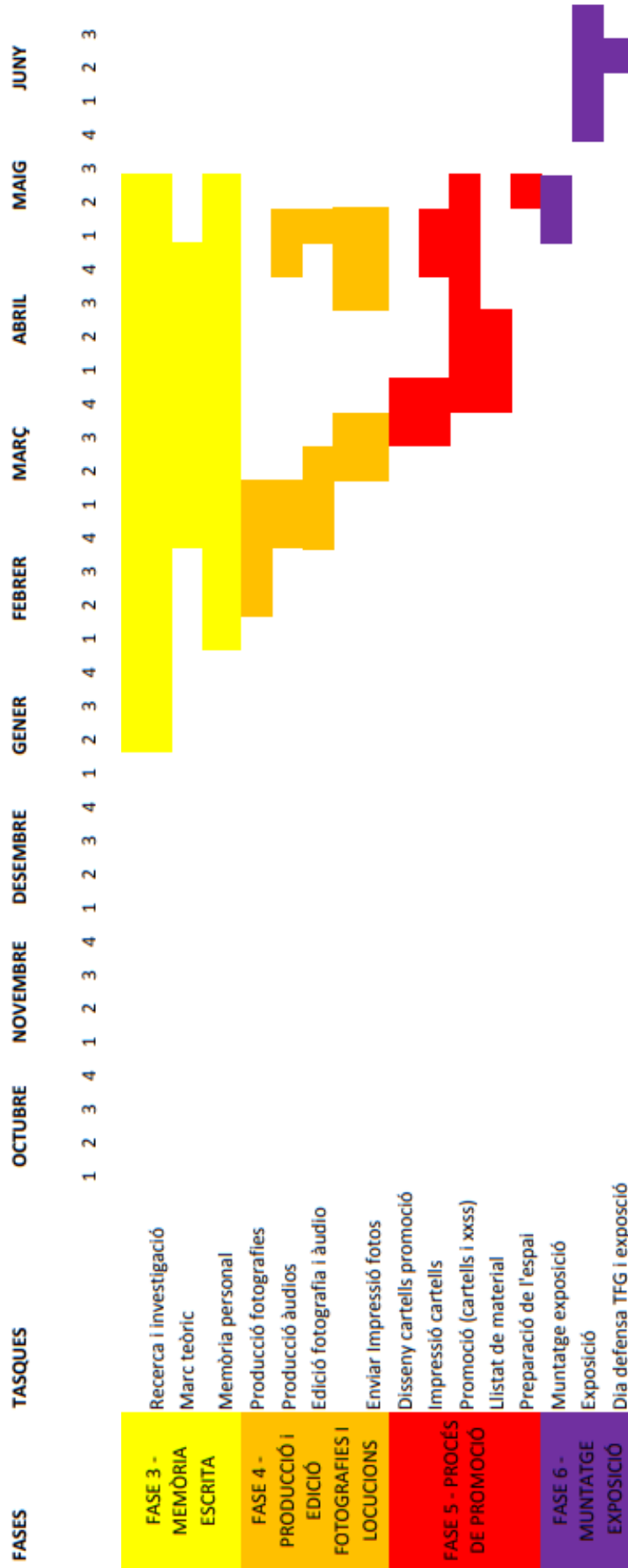
Transmissors (Flaix sense fil)	-	Lloguer SAV
Cinta adhesiva resistent Pattex	9	78,50€
<b>TOTAL</b>		<b>104,42€</b>

Així doncs, tenint en compte les impressions i tot el material utilitzat al llarg de tot el procés de creació, desenvolupament i promoció, el pressupost total destinat a aquest projecte és de **627,62€**.

D'aquest pressupost cal destacar que la quantitat més alta (**264€**) -la impressió de les fotografies- ha anat a càrrec de la universitat; en concret al departament de Unitat d'Igualtat i el departament de Gestió Cultural de l'UHub La quantitat restant ha anat a càrrec personal.

## 7. CRONOGRAMA





## 8. GUIÓ I DISSENY DE LES DIFERENTS PARTS DEL PROJECTE

“Sexualitat Silenciada” és el resultat d’un projecte que s’ha desenvolupat a través de diferents terrenys audiovisuals i que per tant, abraça diverses formes i eines de comunicació.

Per una banda, la part de recerca i investigació s’ha recolzat en una vessant teòrica però també en un instrument de recopilació de dades i informació que ha donat forma a l’objectiu principal del projecte; visibilitzar el tabú de la sexualitat femenina i trencar amb els silencis que l’envolten.

Aquesta eina de recopilació ha estat l’enquesta anònima; la base sobre la que hem treballat i hem extret aquells subtemes o punts més importants sobre la sexualitat femenina i que ha resultat el contingut final del projecte. El fet que aquestes enquestes fossin anònimes resulta molt rellevant, ja que sense aquesta particularitat i, al tractar un tema tant íntim i personal, no n’haguéssim extret els mateixos resultats o, les participants no s’haguessin mostrat igual d’honestes. Cal ressaltar, l’aplicació a través de la qual s’han respost les enquestes; una de les eines de difusió més potents que trobem avui dia: el WhatsApp. D’aquesta manera cada persona ha pogut contestar a través del seu dispositiu personal, i això també ens ha permès arribar a diferents *targets* d’edat i donar veu a tot tipus d’experiències.

El producte final del nostre projecte ha esdevingut una exposició audiovisual, on fotografies, àudios i infografies mostren alguns dels problemes que moltes dones experimenten en les seves relacions afectives i sexuals. La finalitat, com ja hem exposat anteriorment, és remoure consciències, trencar amb els esquemes i convidar a tothom a fer una reflexió sobre l’alliberament sexual del que tothom hauria de poder gaudir.

El disseny de l’exposició en el seu conjunt segueix un estil concret, tant pel que fa les fotos com la part sonora i informativa, l’objectiu és el mateix: fer visible el concepte “Sense Filtres” a l’hora de parlar sobre la sexualitat femenina.

L’exposició s’ha ubicat per duplicat tant en els lavabos de dones com en el d’homes. Cal clarificar que l’exposició compta amb quatre espais diferents: el visual, l’informatiu, el sonor i el de *feedback*.

## 8.1. Espai visual

Aquest està dividit en dos espais:

- L'espai principal on hi trobem dos cartells de presentació (vegeu Figura 1 i 2) que conviden a l'espectador a entrar a veure l'exposició. A més a més, s'hi pot trobar una guardiola per qui vulgui col·laborar amb el projecte i també una llibreta on els espectadors poden compartir la seva opinió.
- L'espai fotogràfic. Un cop dins els lavabos, a cada porta hi trobem una paraula que apel·la a l'espectador a obrir-la i entrar a dins. Les paraules "Coneix-te", "Estima-t", "Comunica't" i "Allibera't", són els peus de foto que acompanyen les quatre imatges que trobem a dins de cada lavabo.

L'ordre de les imatges no és en va, sinó que està pensat perquè l'espectador en pugui viure el procés i reflexioni sobre la importància de conèixer-se i estimar-se a un mateix. Un cop haguem reconegut com volem viure la nostra sexualitat, des del respecte i el coneixement, podrem comunicar-nos amb els altres i alliberar-nos dels mites i tabús que arrosseguem des de fa segles.

A continuació es fa un anàlisi sobre les imatges realitzades per aquest treball i es descriuen des de dos punts de vista diferents.

En primer lloc, l'anàlisi iconogràfic és aquell que consisteix en analitzar i descriure els aspectes formals de la imatge, tenint en compte la composició, els plans, la il·luminació, la perspectiva i la profunditat de camp, entre d'altres.

En segon lloc, l'anàlisi conceptual pretén analitzar la fotografia en el seu context cultural i comprendre el seu significat. L'objectiu és fer un anàlisi desgranant cada detall de la imatge i interpretant el seu significat més profund, per així, donar a conèixer a l'espectador el que s'ha volgut transmetre a partir de cada fotografia. Cal remarcar que totes les imatges poden analitzar-se també des d'una perspectiva feminista, ja que la finalitat d'aquest treball és posar en el punt de mira i donar veu a totes aquelles dones que han viscut la seva sexualitat des del punt de vista de l'home.

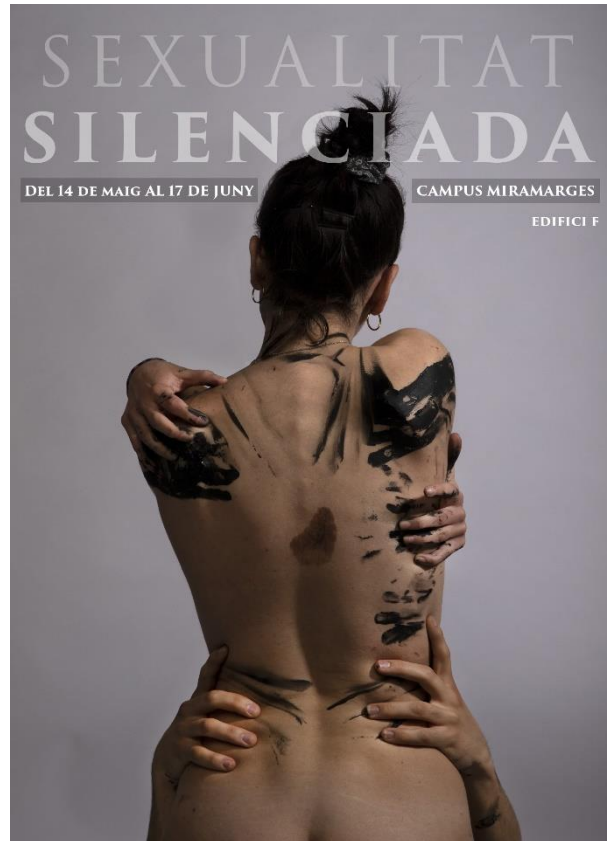


## I. Cartell (Cara A)

La Figura 1 correspon a la cara A del cartell de presentació de l'exposició. És la imatge que s'encarrega de posar cara i ulls al nostre projecte.

### Anàlisi iconogràfic:

Es tracta d'una fotografia en format vertical, en color i sobre fons blanc. Al centre, hi podem observar una dona nua i d'esquena a la càmera. Sobre la seva pell podem veure algunes taques de pintura negra que pretenen ser resultat d'algunes mans alienes que embruten el seu cos. Més avall, cap a l'alçada dels malucs podem veure directament aquestes mans masculines que l'agafen amb força.



**Figura 1.** Cartell presentació (Cara A). Creació pròpia.

### Anàlisi conceptual:

El concepte general que tracta de retratar aquesta fotografia és el comportament passiu i permissiu que moltes dones adopten en les relacions sexuals, majoritàriament amb homes.

Per altra banda, les taques de pintura negra sobre el cos de la dona representen totes aquelles actituds masculistes que s'accepten i es deixen passar al llarg de la vida sexual. Accions, comentaris o actituds gairebé invisibles a ulls de la majoria de les dones, perquè així és com a través dels referents sexuals que hem tingut al llarg de la història ens ho han inculcat; el cinema, la pornografia, l'educació convencional i la publicitat, en són alguns exemples.

Més avall, a l'alçada de la cintura veiem unes mans d'home que agafen amb fermesa i força el cos de la dona. L'expressivitat d'aquestes mans ens expliquen la dominància i possessió d'un cos femení per part d'una figura masculina, diferenciant així els rols que sovint s'adopten en les relacions heterosexuales.

Finalment, la posició amb la qual es mostra la dona davant de càmera és crucial pel significat d'aquesta fotografia. Donar l'esquena, literalment, a tots aquells factors que condicionen i limiten a les dones el poder viure una sexualitat plena i lliure.

## II. Cartell (Cara B)

La Figura 2 correspon a la Cara B del cartell de presentació i compta amb una breu sinopsi que introdueix el projecte.

### Anàlisi iconogràfic:

Fotografia de format vertical, en color i sobre fons negre. Hi veiem dos cossos femenins i altra vegada despullats asseguts esquena amb esquena. Les dues dones s'agafen les cames arronsades, amb els braços estesos, portant-les cap al seu tors. Ambdues miren cap al horitzó, fosc i negre, com l'entorn que les envolta.

### Anàlisi conceptual:

Tot i que la seva funció és complementar i introduir l'exposició, la imatge de les dues noies té diversos significats.

Un d'ells rau en el fet que totes dues tenen la mirada fixada en un horitzó fosc, negre i buit, on la seva sexualitat hi és present. Així doncs, per una banda, significa la manca de consciència i coneixement cap a aquest aspecte tan essencial de la vida de totes les dones.

Per altra banda, aquesta imatge apel·la al concepte d'anonimat. Els dos cossos nus, arreplegats en sí mateixos, d'esquena l'un de l'altre, es tanquen a compartir visions, experiències i maneres de viure la sexualitat. La majoria de les dones només som



**Figura 2.** Cartell presentació (Cara B). Creació pròpia.

capaces de despullar-nos, obrir-nos i parlar obertament de la nostra sexualitat sota el paraigües de l'anonimat.

Per últim, aquesta pretén anar amb consonància amb el text de la sinopsi i obrir-nos les portes de l'exposició: dues persones mirant al fons i esperant poder-hi veure alguna cosa més que la foscor. Dues persones expectants per deixar d'encongir-se davant de la societat que ha fet de la sexualitat femenina un tabú. Dos cossos disposats a alliberar-se dels silencis i poder gaudir una sexualitat plena.

### **8.1.1. Fotografies principals**

En l'enquesta realitzada durant la primera fase del projecte vam poder extreure aquells temes sobre la sexualitat femenina que podríem determinar com als més rellevants, des del nostre punt de vista. Es tracta doncs, de quatre subtemes representats a partir de quatre fotografies:

1. L'auto desconeixement del cos femení, concretament els genitals.
2. La masturbació femenina i el reconeixement del plaer.
3. La comunicació en les relacions afectives i sexuals.
4. Els mites i silencis al voltant de la sexualitat femenina com a causa de la manca d'educació sexual o desinformació.

Així doncs, el que veurem a continuació són quatre fotografies de format gran (100x80cm) que es troben distribuïdes, de forma individual, dins de cada lavabo de la tercera planta de l'edifici F del Campus Miramargès. L'objectiu d'ubicar-les en aquest espai és poder dedicar-los-hi un espai íntim que convidi a la reflexió.

Les fotografies han estat resultat de diferents sessions realitzades a un plató adequat per a aquesta pràctica i amb dones voluntàries per a ser retratades. Totes les fotografies segueixen el mateix patró: mateix tipus d'il·luminació, fons i posada en escena. En cap de les fotografies veiem el rostre de les dones ja que, com hem dit anteriorment, l'anonimat ha estat un concepte molt significatiu al llarg de tot el projecte. Si el fet de parlar de la pròpia sexualitat ja suposa un esforç per les dones d'aquesta societat, retratar-la, sense filtres, ha esdevingut un procés més complex.

### III. Fotografia nº1: Coneix-te

#### Anàlisi iconogràfic:

La Figura 3 és la primera de la sèrie “Sexualitat Silenciada”, aquesta es presenta en format vertical, en color i sobre un fons negre. Per una banda, podem apreciar el pla escorç d’una dona despullada asseguda a un tamboret. Aquest perfil però, apareix desenfocat, ja que la composició basa la seva importància en la figura del cos reflectit al mirall que la protagonista té al davant. Exceptuant-ne el rostre, el mirall reflecteix el cos nu de la dona. A la seva mà dreta sosté un mirall més petit i rodó, el qual posa davant dels seus genitals per mirar-se i explorar-se. Amb el braç esquerre es recolza a la part posterior del tamboret.

En conclusió, la composició d’aquesta imatge juga amb dos miralls en els quals hi podem veure la dona des de tres perspectives diferents. Per una banda, des del pla escorç i en primer pla, el perfil real de la protagonista. Per altra banda, el reflex frontal del mirall gran on podem apreciar gairebé la totalitat d’un cos femení nu. I, per últim, en un mirall més petit s’hi reflecteixen els genitals femenins de la dona.

#### Anàlisi conceptual:

La Figura 3 ha estat creada amb la finalitat de donar visibilitat al concepte de l’auto desconeixement del propi cos. Des que anem a l’escola, l’educació que rebem sobre la sexualitat tracta el cos humà des d’una vessant anatòmica i reproductora. Una perspectiva que no contempla els genitals com a òrgans de plaer, sinó com a màquines de procreació. És per aquesta raó, que l’auto desconeixement del propi cos és un tema encara present a la vida de moltes dones d’aquest món.



**Figura 3.** Coneix-te. Creació pròpia.

L'enquesta realitzada per aquest projecte va mostrar que un 61'1% de dones no coneixien totalment el seu cos. Inclús moltes d'elles es mostraven insegures a l'hora de contestar. Com podem gaudir d'una vida sexual plena i satisfactòria si no coneixem el nostre propi cos?

La composició de la fotografia doncs, juga amb l'explicitat d'una dona coneixent el seu cos, mirant-se, explorant-se. Per altra banda però, la imatge també arrisca amb un doble sentit; el perfil escorç de la dona real està desenfocat. Aquí es pretén mostrar aquest desconeixement cap al propi cos. Per altra banda, el reflex frontal del mirall gran ens exposa el cos nu de la noia tal i com és, sense deixar de banda l'anonimat de la protagonista. Per últim, en el mirall més petit hi veiem els genitals femenins. La repressió i la manca d'educació han fet que allò més natural del món, com és el cos humà, s'amagui rere una cortina de silencis i tabús. Parlem del nostre cos amb llibertat?

#### IV. Fotografia nº2: Estima't

##### Anàlisi iconogràfic:

La Figura 4 és la segona fotografia de la sèrie, i també compta amb un format vertical, en color i fons negre. La seva composició és senzilla. Al centre hi podem veure el cos nu d'una dona asseguda sobre un tamboret amb les cames obertes. El braç dret de la protagonista passa per davant del cos tot posant la mà sota les calces i sobre els seus genitals. L'altre braç es recolza sobre el tamboret passant per darrere del seu cos.

Així doncs, aquesta imatge representa de manera explícita la masturbació femenina.

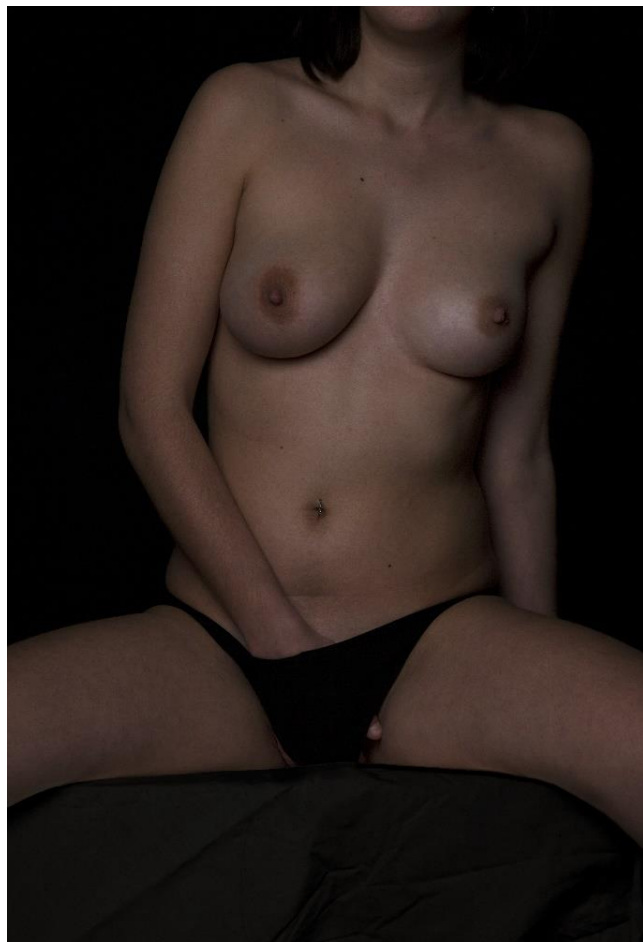


Figura 4. Estima't. Creació pròpia.

**Anàlisi conceptual:**

Hi ha moltes maneres d'estimar-se a un mateix. I, estimar-se sexualment n'és una d'elles. Aquesta fotografia té la necessitat d'evidenciar un altre gran tabú dins la societat; les dones també ens masturbem. La postura de la protagonista apel·la directament a l'espectador, donant la cara i exposant-se frontalment als silencis i prejudicis d'una societat on la masturbació femenina s'associa al fet "d'anar calenta i/o necessitada".

En edat adolescent, algunes noies comencen a rebre educació sexual, però, aquesta resulta centrar-se en la reproducció i en la prevenció, poques vegades se centra en el plaer, i per tant es reforça el desconeixement cap a la masturbació. Moltes dones no saben què han de fer per a obtenir plaer de manera autogestionada, i desconeixen l'existència del clitoris i la seva funció. Així doncs, l'educació sexual superficial que reben les dones i els prejudicis que se'ls inculca des de ben petites, dificulten el coneixement i la realització de la masturbació femenina. Així mateix, si la dona opta per masturbar-se i parlar-ne públicament és molt probable que sorprengui, i que fins i tot sigui jutjada i la considerin indecent. Per aquest motiu, en les enquestes es fa evident que un 48'5% de les dones els incomoda parlar de la masturbació.

**V. Fotografia nº 3: Comunica't**

**Anàlisi iconogràfic:**

La Figura 5 és la tercera fotografia de la sèrie. El seu format és vertical, en color i sobre fons negre. Al centre, i ocupant gairebé la totalitat de la imatge trobem dos cossos femenins amb el tors nu. Un davant de l'altre, entrelligant-se amb els braços.

Una de les noies li passa els braços al voltant del clatell de l'altra, amb la intenció de posar en contacte els dos rostres, que queden tallats pels límits de la imatge i preserven l'anonimat de les protagonistes. La disposició de l'altra dona, en canvi, és diferent. Amb els seus braços es disposa a baixar la roba interior de l'altra amb delicadesa.

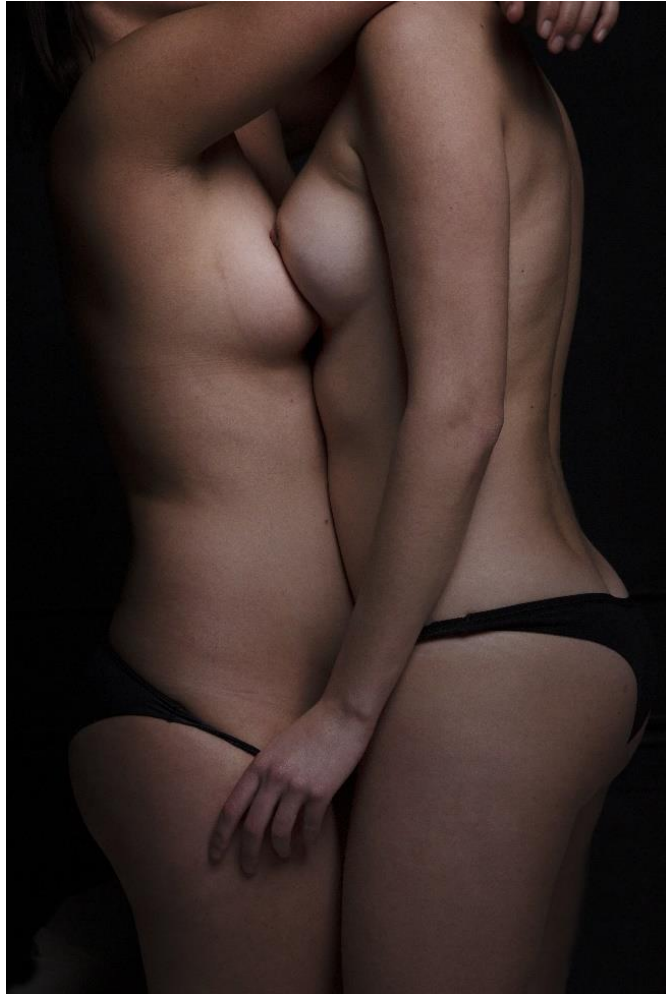
**Anàlisi conceptual:**

La gran majoria de les dones hem sigut educades per donar i complaure. En molt poques ocasions, al llarg de la nostra vida, ens han parlat de la importància de parlar i alimentar els nostres desitjos i necessitats. Per poder gaudir plenament de la nostra sexualitat hem de responsabilitzar-nos d'ella i això implica, a banda de conèixer el nostre cos, comunicar a l'altra els nostres desitjos.

Així ho demostra l'enquesta: només un 34% de les dones fan saber a la parella sexual què els agrada.

Encara que ens sembli més còmode estancar-nos en la passivitat i atribuir les culpes a l'altra, només si prenem les regnes de la nostra pròpia vida podrem viure la nostra vida sexual d'acord amb els nostres propis desitjos i sentiments.

Els dos cossos nus i junts, tocant-se l'un amb l'altre, representen la importància de poder aproximar-nos a la nostra parella a través d'una comunicació real. Hem de poder comunicar quins són els nostres gustos, les nostres preferències i poder dir allò que no ens agrada o satisfà.



**Figura 5.** Comunica't. Creació pròpia.

Amb aquesta fotografia també volem normalitzar totes aquelles relacions que fugen dels esquemes tradicionals d'heterosexualitat.

## **VI. Fotografia nº4: Allibera't**

### **Anàlisi formal:**

La Figura 6, és l'última fotografia de la sèrie. Està disposada en format vertical, en color i sobre fons negre. Es tracta d'una composició simple en la qual hi participen dos agents; com a element principal, hi trobem un mirall vertical i llarg al centre de la imatge. De darrere aquest mirall, en el que no s'hi pot veure res, en surten les extremitats d'una dona. Així doncs, el mirall fa un efecte de buit i amaga una part del cos de la dona deixant visible únicament braços i cames.

**Anàlisi conceptual:**

Cal ressaltar, que a diferència de les altres, aquesta imatge té un sentit metafòric. El punt essencial d'aquesta imatge rau en la figura del mirall. Un objecte que, malgrat la seva funció hauria de ser reflectir el que té al seu davant, en aquesta imatge no s'hi pot veure res.

L'objectiu és representar la manca d'educació sexual que hi segueix havent i com això repercuteix en les dones a l'hora de viure la seva sexualitat.

La posició d'aquest mirall es situa just davant del cos de la dona. Així doncs, representa ser un buit davant del cos femení, com a símbol dels silencis, dels mites i les falses creences que s'han anat forjant al voltant de la sexualitat femenina. En aquest buit s'hi reuneixen sentiments com la culpa i la impuresa.

Aquest mirall pren un altre sentit dins la fotografia; també es mostra com a agent censorador, tenint en compte que el nu femení, encara a dia d'avui, es presenta davant de la societat com una imatge indecent o bé com a objecte sexualitzat.

Finalment, es vol expressar la necessitat de donar llenguatge al coneixement del propi cos, des de la lliure curiositat, alliberant-nos de tots els silencis i tabús per tal de poder viure una sexualitat plena i conscient.



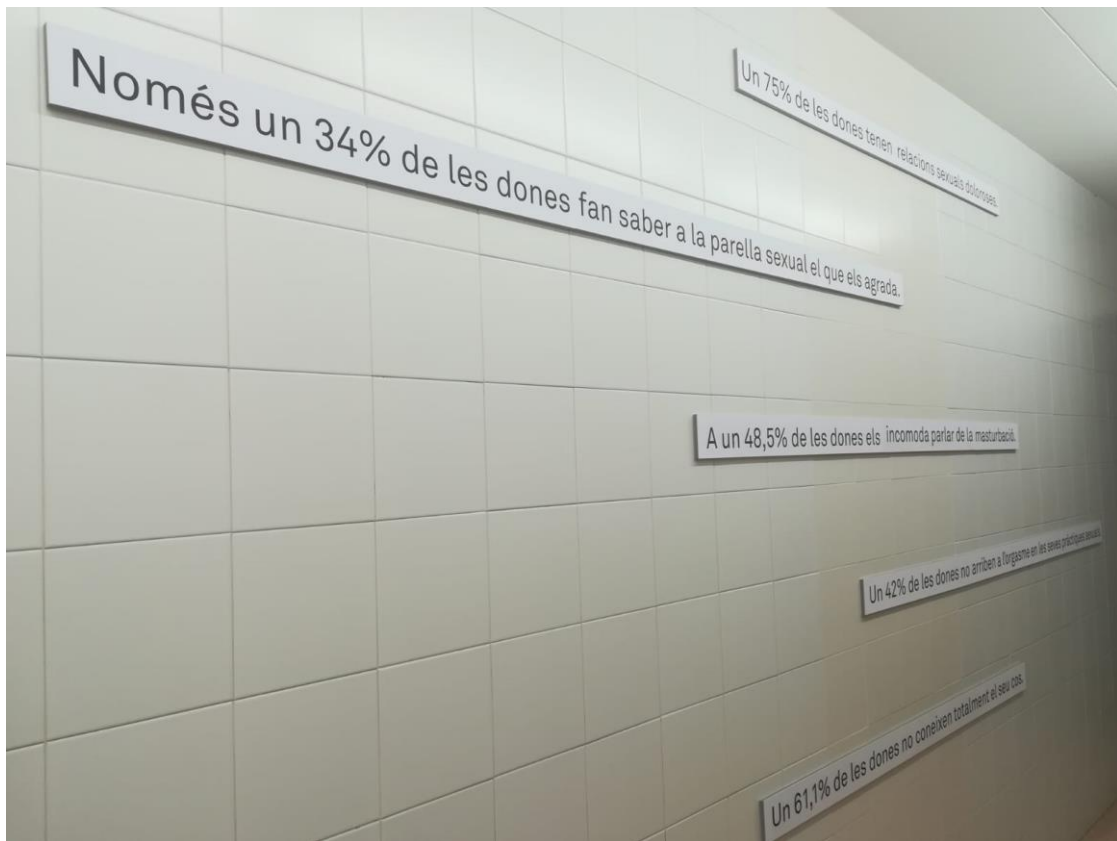
**Figura 6.** Allibera't. Creació pròpia.



## 8.2. Espai informatiu

L'exposició també compta amb un espai informatiu on s'hi reflecteixen part dels resultats de les enquestes (Vegeu Figura 7). Així doncs, al llarg de la paret dels lavabos hi trobem, en format gran i cartró ploma, les següents afirmacions en aquest ordre:

- Un 75% de les dones tenen relacions sexuals doloroses.
- Només un 34% de les dones fan saber a la parella sexual el que els agrada.
- A un 48'5% de les dones els incomoda parlar de la masturbació.
- Un 42% de les dones no arriben a l'orgasme en les seves pràctiques sexuals.
- Un 61'1% de les dones no coneixen totalment el seu cos.



**Figura 7.** Espai informatiu. Creació pròpia.

A la paret del davant, hi trobem dues infografies que reuneixen les respostes de dues de les preguntes de les enquestes:



Figura 8. Infografia “Has fingit mai un orgasme?”. Creació Pròpia.



Figura 9. Infografia “Referents sexuals”. Creació pròpia.

La Figura 8 mostra les diferents respostes obtingudes sobre la pregunta: Has fingit mai un orgasme? A continuació, trobem la Figura 9 que correspon a les respostes obtingudes sobre quins són els referents sexuals de les enquestades.

La mida de les paraules o frases és proporcional al volum de les respostes obtingudes.

### 8.3. Espai sonor

L'espai sonor del projecte s'ubica a la mateixa paret que l'espai informatiu i està format per tres blocs que corresponen a tres preguntes de les enquestes (Vegeu Figura 10).

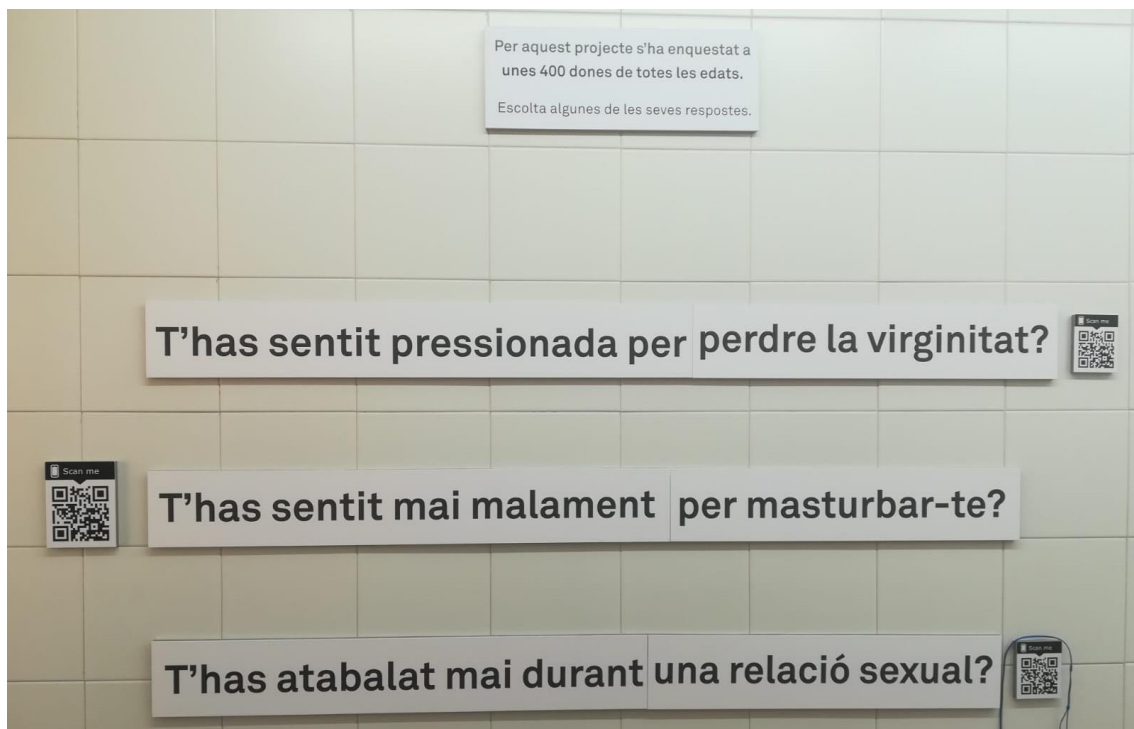


Figura 10. Espai sonor. Creació pròpia

Cada pregunta va acompanyada del seu respectiu codi QR, el qual els espectadors poden escanejar des del seu propi dispositiu mòbil i escoltar-ne un arxiu sonor d'un minut i mig aproximadament. Aquestes peces sonores són trens de veus sobre algunes de les respostes obtingudes de l'enquesta acompanyades de l'edat de la persona en qüestió.



Figura 11. QR 1. QR Code Generator.

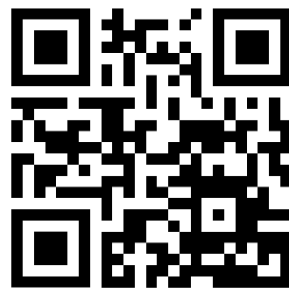


Figura 12. QR 2. QR Code Generator.



Figura 13. QR 3. QR Code Generator.

#### 8.4. Espai *feedback*

La part final d'aquesta exposició consta d'un espai on els espectadors tenen la possibilitat de reflexionar sobre la seva experiència. Es tracta d'un espai lliure que es troba al punt on hi ha el mirall dels lavabos. Escrit al mirall hi trobem una pregunta que apel·la directament als espectadors i a la manera de viure la seva sexualitat: "Com vius la teva sexualitat?" (Vegeu Figura 11).

Que aquesta pregunta estigui dins el mirall no és casualitat, està pensat amb la finalitat que l'espectador pugui emmirallar-se i veure's a sí mateix, tot fent un treball introspectiu. En aquest espai també hi ha bolígrafs i *post-it* per tal que tothom pugui sentir-se lliure d'escriure i compartir les seves reflexions i sensacions.

Aquesta pregunta, a banda de conduir al públic a una reflexió, pretén concloure amb l'exposició.



Figura 11. Espai *feedback*. Creació pròpia.

## 9. MEMÒRIES PERSONALS

### 9.1. Anna Leal

Aquest projecte ha estat realitzat per dues estudiants de Comunicació Audiovisual; la meva companya Núria Ubach i jo mateixa, l'Anna Leal. Tot i que ambdues hem tingut una implicació proporcional i equilibrada en la repartició de les tasques, val a dir que en certs aspectes hem pres rols diferents a l'hora de treballar.

En primer lloc doncs i des d'una mirada més acadèmica aquest projecte ha sigut molt enriquidor. Per una banda, el fet d'haver tractat amb programes de comunicació gràfica, edició d'imatge i àudio al llarg de la carrera ens ha proporcionat una fluïdesa i tranquil·litat a l'hora d'enllestir les fotografies, infografies i els àudios.

Cal destacar també que mai havíem desenvolupat un projecte semblant a aquest des de la universitat. El procés de creació, desenvolupament i gestió d'un projecte com aquest consta de diferents fases i no ha estat fàcil saber moure'ns per totes les seves

particularitats. Una de les mancances que d'alguna manera ha trencat una mica amb el ritme de treball i amb el cronograma en general, ha estat el fet de no dominar la il·luminació a plató de fotografia, per exemple. A més, sempre sorgien alguns problemes respecte al lloguer de material de plató, com els flaixos dels focus que sovint fallaven. Seguint amb el tema de la fotografia cal dir que ens va suposar un repte professional i també personal important el tema de la direcció d'actrius durant les sessions fotogràfiques. Com que a la universitat no havíem practicat gens aquest aspecte, en algun moment se'ns feia una mica incòmode o estrany haver de dirigir a persones que estaven disposades a retratar el seu cos voluntàriament i formant part d'un projecte de caràcter tan íntim i personal.

Respecte a la part auditiva del projecte vam haver de fer un replantejament a l'inicial. La idea del resultat final era poder escoltar diferents veus a les diferents preguntes plantejades, ens va ser impossible aconseguir una bona locució de la majoria de les participants així com una bona qualitat sonora. Així doncs, ens vam trobar amb un altre aspecte que assumiríem com a repte personal. Gravant des d'un estudi adequat i amb l'ajuda d'un tècnic professional, l'Arnau Costa i un altre professional del mitjà, en Toni Sellas, vam haver de posar les nostres veus a les respostes d'altres dones de diferents edats.

Un altre repte personal que ha tingut cabuda en aquest projecte ha estat, sens dubte, la gestió i el tracte amb professionals del sector, siguin docents de la universitat o l'empresa d'impressió amb la qual hem treballat i hem hagut de mantenir constant contacte pel producte final.

Des del meu punt de vista, el fet d'haver treballat amb una persona amb qui comparteixo moltes opinions i manera de treballar ha estat fonamental per a tirar endavant aquest projecte. Ha estat una exposició que, des d'un principi barrejava dues eines comunicatives que ens cridaven l'atenció a totes dues i que han acabat essent una realitat. Així doncs, crec que hi ha hagut una molt bona comunicació de l'equip durant el procés de creació i desenvolupament del projecte. La flexibilitat, compenetració, transparència i bona actitud i predisposició a l'hora d'afrontar problemes durant un llarg període de treball entre les dues autores d'aquest projecte ha fet que tot el procés tingués sentit en cada moment i m'ha fet gaudir del propòsit en totes les seves fases.

Finalment, i des d'un punt de vista personal, he de dir que el contingut del treball ha estat una font molt potent de motivació. El feedback rebut de professionals de la comunicació, d'amigues, conegudes i desconegudes m'ha fet creure en aquest projecte al 100%. L'acompanyament, el suport i el reforç positiu constant ha fet d'aquest projecte una

realitat. Una realitat que va néixer de la reflexió d'una conversa profunda sobre l'actualitat de la sexualitat femenina, d'experiències viscudes i de rebre estímuls d'una societat que necessita un canvi de mentalitat. Sexualitat Silenciada m'ha permès aportar el meu granet de sorra en aquesta societat.

## **9.2. Núria Ubach**

Des d'un bon principi vaig tenir clar que el meu treball de final de grau havia d'estar relacionat amb la fotografia, volia crear el meu propi projecte, posant en pràctica els coneixements adquirits durant els quatre anys de carrera. Per altra banda, considerava que podia ser una bona oportunitat per experimentar amb la càmera i créixer en l'àmbit professional i personal.

Un dia qualsevol compartint paraules i experiències amb l'Anna Leal, la meva companya, vam adonar-nos que, malgrat tenir interessos diferents, ens motivava la idea de construir un projecte que abordés una temàtica social i que a més a més, pogués ser exposat de cara al públic amb la finalitat de dur a l'espectador a viure una experiència reflexiva. També ens motivava la idea de conèixer amb més profunditat les tasques prèvies de gestió, organització i promoció d'un projecte artístic i cultural. D'aquesta manera va ser com va sorgir la idea de combinar dues eines d'expressió com l'àudio i la fotografia.

Arribades a aquest punt, teníem molts fronts oberts i havíem d'acotar la temàtica. Després d'hores i hores de divagar i sospesar diferents idees, vam adonar-nos que coincidíem i compartíem inquietuds sobre com vivíem la sexualitat a escala personal. De seguida vam tenir clar que volíem anar més enllà i conèixer l'opinió i experiència d'altres dones en base aquest tema. A partir d'aquí va començar tot.

Primer de tot, vull remarcar que dur a terme un projecte d'aquestes dimensions no ha sigut fàcil. Tot i ser un projecte conjunt, en el que totes les decisions s'han pres de forma unànime, en alguns casos hem hagut de fer-nos càrrec, individualment, d'algunes tasques.

Tot i això, la majoria de tasques, sobretot aquelles que han acabat tenint un gran pes en el resultat final, com la producció de les fotografies i dels àudios les hem dut a terme conjuntament degut a la seva complexitat. Les sessions al plató de fotografia han sigut tot un repte, tant pel que fa a nivell tècnic com artístic. La falta de pràctica i de control de la il·luminació dels focus ens ha dificultat i alentit el camí, i això ens ha obligat, en

alguna ocasió, a prendre decisions precipitades. Tenint en compte la falta d'experiència i les condicions en què les noies han hagut de posar davant de càmera, dirigir a les models també ha sigut tot un repte.

Per altra banda, hem hagut de fer front a algunes complicacions que han sorgit durant la producció dels àudios, en les que ens hem vist obligades a modificar la idea principal.

Considero que l'experiència viscuda, tant al plató de foto com a l'hora d'enregistrar la part sonora, ha sigut molt enriquidora i m'ha permès aplicar tots aquells coneixements adquirits durant la carrera però també fer front als obstacles i imprevistos que han anat sorgint.

Personalment, el què m'ha aportat la realització d'aquest projecte és difícil d'expressar amb paraules. Primer de tot, el treball d'investigació i recerca que hem hagut de fer sobre la sexualitat femenina m'ha permès conèixer amb detall aquesta realitat, una realitat que evidencia que encara queda molta feina per fer. A banda d'això, he après que tot allò personal és polític, i amb aquesta idea vull destacar la voluntat de totes aquelles persones que d'una manera o altra lluiten per acabar amb un sistema patriarcal, injust i misogin.

En segon lloc, i des del meu punt de vista, poder compartir aquest camí amb la meua companya de treball, Anna Leal, ha sigut una experiència única. La comunicació i l'afinitat a l'hora de prendre decisions han estat presents en tot moment, i considero que si no hagués estat d'aquesta manera aquest projecte no hauria sigut possible.

La il·lusió, l'esforç i la constància que ambdues hem dedicat a aquest treball, m'han ajudat a viure més intensament aquesta experiència que de ben segur recordaré tota la vida.

Per últim, l'acompanyament i el suport incondicional que hem rebut per part d'amistats, família i professionals de la Universitat de Vic, m'ha ajudat a creure en mi i en allò que m'apassiona: la comunicació audiovisual.



## 10. BILIOGRAFIA I WEBGRAFIA

- Arnedo, M. (2016). *La opresión sexual femenina: una liberación a través del arte*. Recuperat de <https://riunet.upv.es/bitstream/handle/10251/74059/ARNEDO - LA OPRESIÓN SEXUAL FEMENINA: UNA LIBERACIÓN A TRAVÉS DEL ARTE.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Barriga, S. (2014). La sexualidad como producto cultural. Perspectiva histórica y psicosocial. *Anduli*, (12), 91-111. <https://doi.org/10.12795/anduli.2013.i12.05>
- Bassa, M., i Navarro, T. (2019). El sexe ignorat - 30 minuts. Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/30-minuts/el-sexe-ignorat/video/5829829/>
- Buades, C. (2017). Prejudicis, silencis i tabús: la sexualitat oculta. Recuperat 11 març 2019, de [https://www.ara.cat/estils\\_i\\_gent/Prejudicis-silencis-tabus-sexualitat-oculta\\_0\\_1808819154.html](https://www.ara.cat/estils_i_gent/Prejudicis-silencis-tabus-sexualitat-oculta_0_1808819154.html)
- De Béjar, S. (2006). *És encara més el teu sexe. Tot el què has de saber per gaudir de la teva sexualitat*. Labutxaca.
- Fernández, E., Fernández, Á., i Belda, I. (2014). Histeria: Historia De La Sexualidad Femenina, 18, 39. <https://doi.org/10.7184/cuid.2014.39.08>
- Gargallo, F. (2008). Las disidencias sexuales desde una mirada feminista. Recuperat 17 maig 2019, de <https://francescagargallo.wordpress.com/ensayos/feminismo/feminismo-genero/las-disidencias-sexuales-desde-una-mirada-feminista/>
- Hite, S. (1976). El informe Hite. Estudio sobre la sexualidad femenina.
- Hurtado de Mendoza, M. T. (2015). *La sexualidad femenina. Revista Semestral. Tercera Época. Año XVIII. Número Especial. Mayo*. Recuperat de <https://www.alternativas.me/attachments/article/95/9 - La sexualidad femenina.pdf>
- Juliano, D. (s.d.). *Cultura y sexualidad*. Recuperat de [http://hosting.sec.es/descargas/2006\\_Congreso\\_SEC/pdf/SE1-2.pdf](http://hosting.sec.es/descargas/2006_Congreso_SEC/pdf/SE1-2.pdf)
- Lameiras, M., Carrera, M. V., Castro, Y., i Rodríguez, M. E. (2013). *El clítoris y sus secretos*. Universidad de Vigo. Recuperat de

[https://www.uvigo.gal/opencms/export/sites/uvigo/sites/default/uvigo/DOCUMENTOS/igualdade/EI\\_Clitoris\\_y\\_sus\\_secretos\\_definitiva\\_web.pdf](https://www.uvigo.gal/opencms/export/sites/uvigo/sites/default/uvigo/DOCUMENTOS/igualdade/EI_Clitoris_y_sus_secretos_definitiva_web.pdf)

Liliana, K., i Manoslava, M. (2014). *Representaciones del cuerpo femenino por fotografías españolas: una mirada feminista*. Recuperat de <https://eprints.ucm.es/27849/1/T35554.pdf>

López, O. (2007). *De la costilla de Adán al útero de Eva. El cuerpo femenino en el imaginario médico y social del siglo XIX*. Universidad nacional autónoma de México. Recuperat de [https://www.researchgate.net/profile/Oliva\\_Lopez2/publication/329656329\\_De\\_la\\_Costilla\\_de\\_Adan\\_al\\_uterio\\_Eva/links/5c13cc8b299bf139c7581653/De-la-Costilla-de-Adan-al-uterio-Eva.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Oliva_Lopez2/publication/329656329_De_la_Costilla_de_Adan_al_uterio_Eva/links/5c13cc8b299bf139c7581653/De-la-Costilla-de-Adan-al-uterio-Eva.pdf)

Luque, M. C. (2008). Mujer y sexualidad. Evolución desde el puritanismo del siglo XVIII a la medicina sexual del siglo XXI. *Revista internacional de Andrología: salud sexual y reproductiva, ISSN-e 1698-031X, Vol. 6, Nº. 2, 2008, págs. 152-157, 6(2), 152-157*. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5771785>

Lyona. (2018). I el plaer de les dones? | Catorze.cat. Recuperat de <https://www.catorze.cat/noticia/10948/plaer/dones>

Llauradó, J. (2018). *La fotografía, una eina contra els tabús a les dones*. Universitat Autònoma de Barcelona. Recuperat de [https://ddd.uab.cat/pub/tfg/2018/196066/TFG\\_Llaurado\\_Parejo\\_Judit.pdf](https://ddd.uab.cat/pub/tfg/2018/196066/TFG_Llaurado_Parejo_Judit.pdf)

Morán, L. (2017). El Informe Hite: qué nos gusta a las mujeres. Recuperat 16 abril 2019, de <https://lauramoransicologa.es/2017/10/el-informe-hite-que-nos-gusta-a-las-mujeres/>

Piñeiro, R. (2016). Hace 40 años una mujer se atrevió a hacer preguntas sobre el orgasmo. Recuperat 29 abril 2019, de <https://www.revistavanityfair.es/poder/articulos/40-aniversario-el-informe-hite-shere-hite-orgamo-femenino/21713>

Plano, T. S. (2013). *CUERPO Y SEXUALIDAD*. Recuperat de <https://uvadoc.uva.es/bitstream/10324/4708/1/TFG-L258.pdf>

Plano, T. S. (2013). *Cuerpo y sexualidad*. Universidad de Valladolid. Recuperat de <https://uvadoc.uva.es/bitstream/10324/4708/1/TFG-L258.pdf>

Rajmil, D. (2019). La revolució del clítoris. Recuperat de [https://play.ara.cat/propostes/revolucio-del-clitoris\\_0\\_2159784015.html](https://play.ara.cat/propostes/revolucio-del-clitoris_0_2159784015.html)

Romero, I. (2012). Autorretratos: la desmitificación del cuerpo en la fotografía del siglo XX. *El Maligno. Revista de humanidades y ciencias sociales*. Recuperat de <https://elgeniomaligno.eu/autorretra>

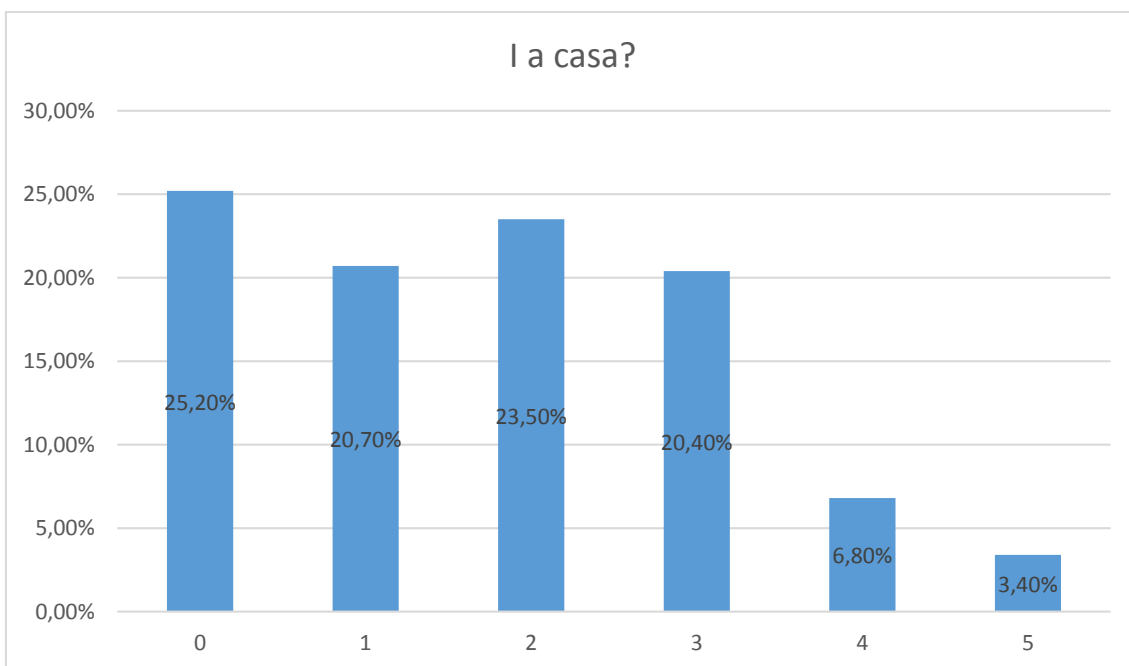
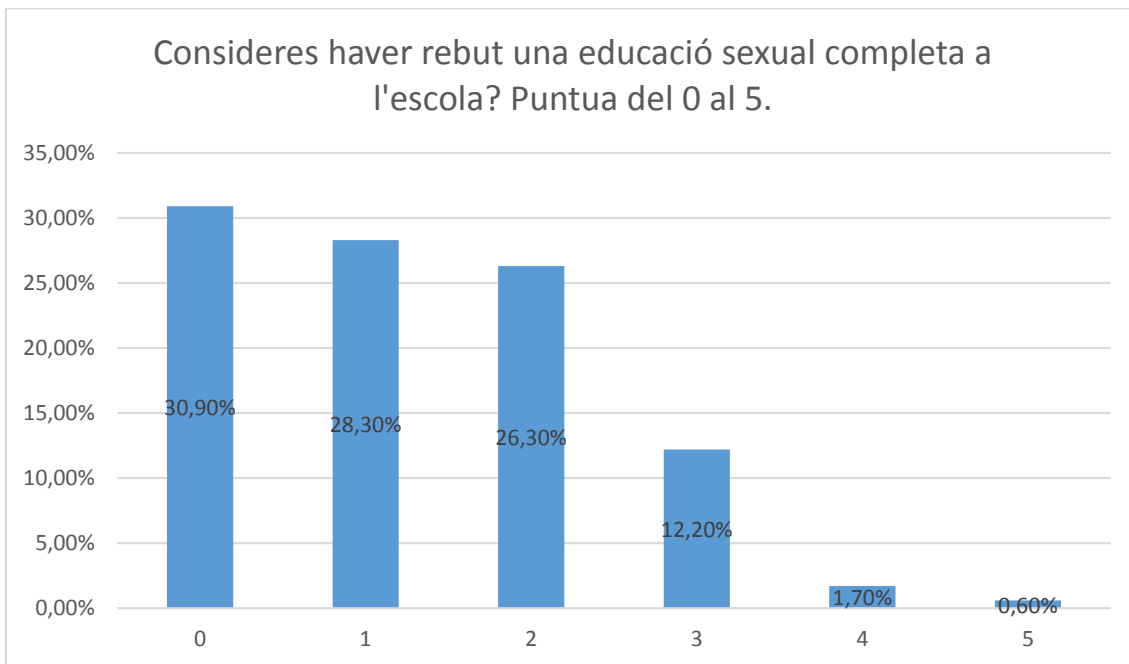
Susan Sontag. (2006). *Sobre la fotografía*. Recuperat de [https://monoskop.org/images/7/77/Sontag\\_Susan\\_Sobre\\_la\\_fotografia.pdf](https://monoskop.org/images/7/77/Sontag_Susan_Sobre_la_fotografia.pdf)

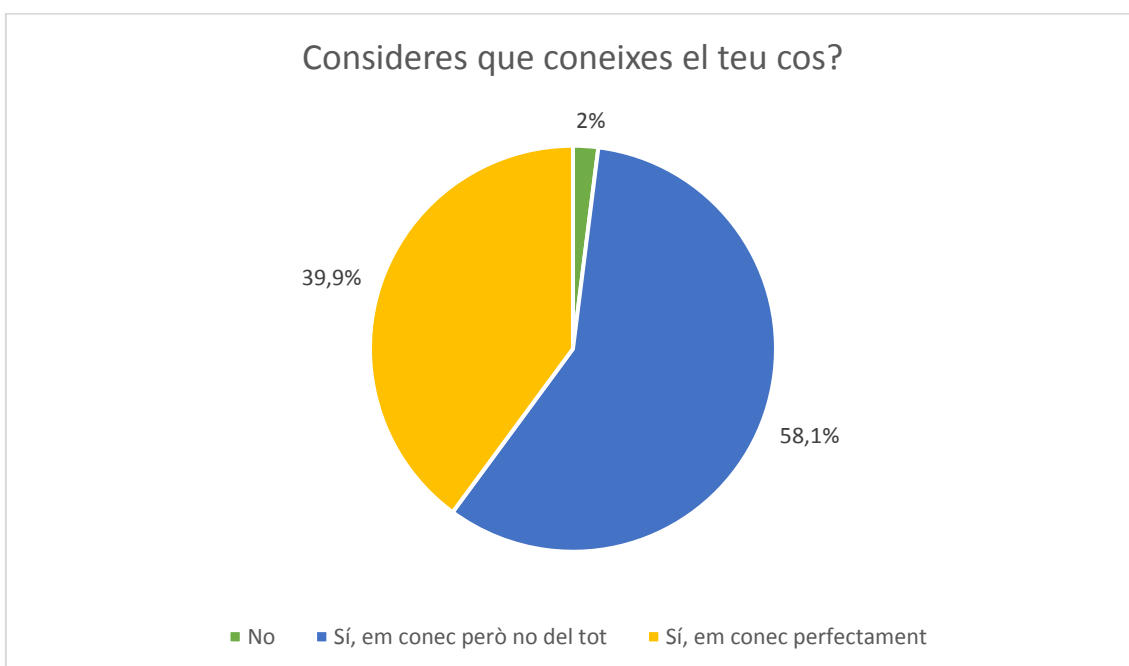
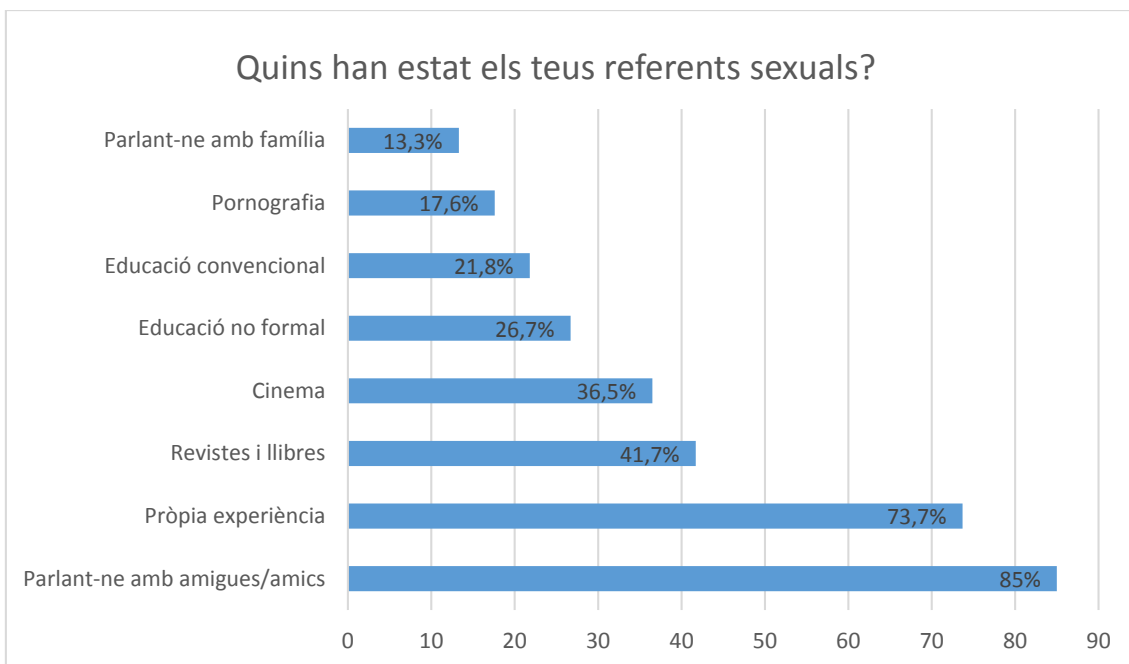
TV3. (2019). El sexe ignorat: Desaprendre per aprendre de nou. Recuperat 28 abril 2019, de <https://www.ccma.cat/tv3/30-minuts/el-sexe-ignorat-desaprendre-per-aprendre-de-nou/noticia/2908587/>

Weeks, J. (1986). *La invención de la sexualidad*. Recuperat de [https://www.dgespe.sep.gob.mx/sites/default/files/genero/PDF/LECTURAS/S\\_01\\_04\\_La invenci3n de la sexualidad.pdf](https://www.dgespe.sep.gob.mx/sites/default/files/genero/PDF/LECTURAS/S_01_04_La_invencci3n_de_la_sexualidad.pdf)

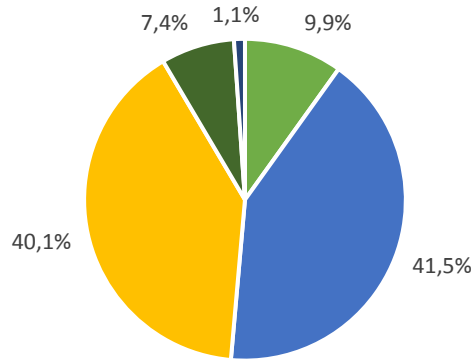
**ANNEXES**

I. Resultats enquestes



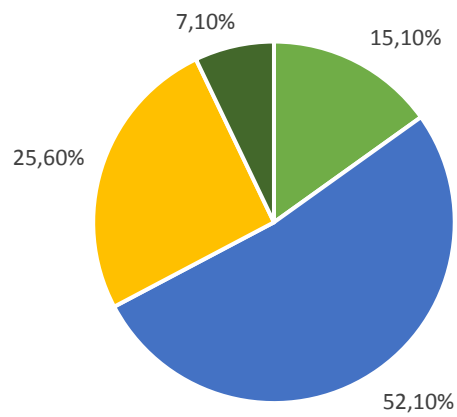


Quina edat tenies quan vas començar a explorar el teu cos?



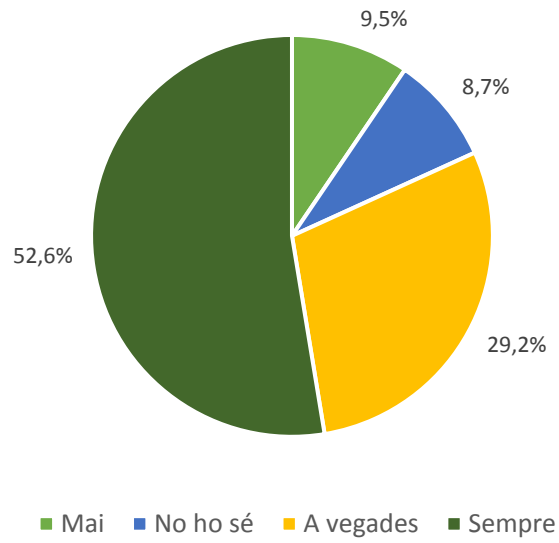
- Dels 5 als 10 anys
- Dels 10 als 15 anys
- Dels 15 als 20 anys
- Dels 20 als 25 anys
- Més de 25 anys

Amb quina freqüència et masturbes?

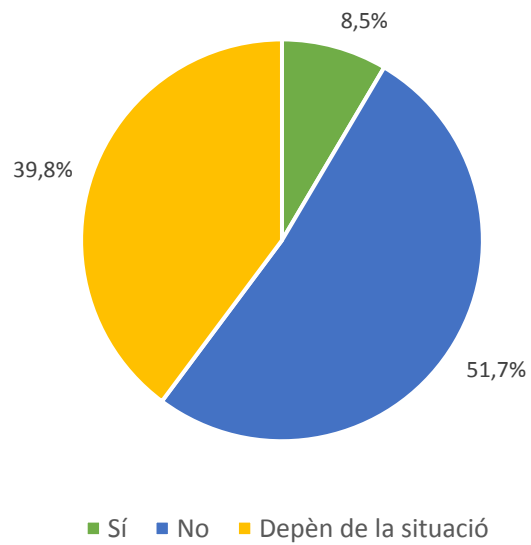


- Mai
- Menys d'un cop a la setmana
- Dos o tres cops a la setmana
- Més de dos o tres cops a la setmana

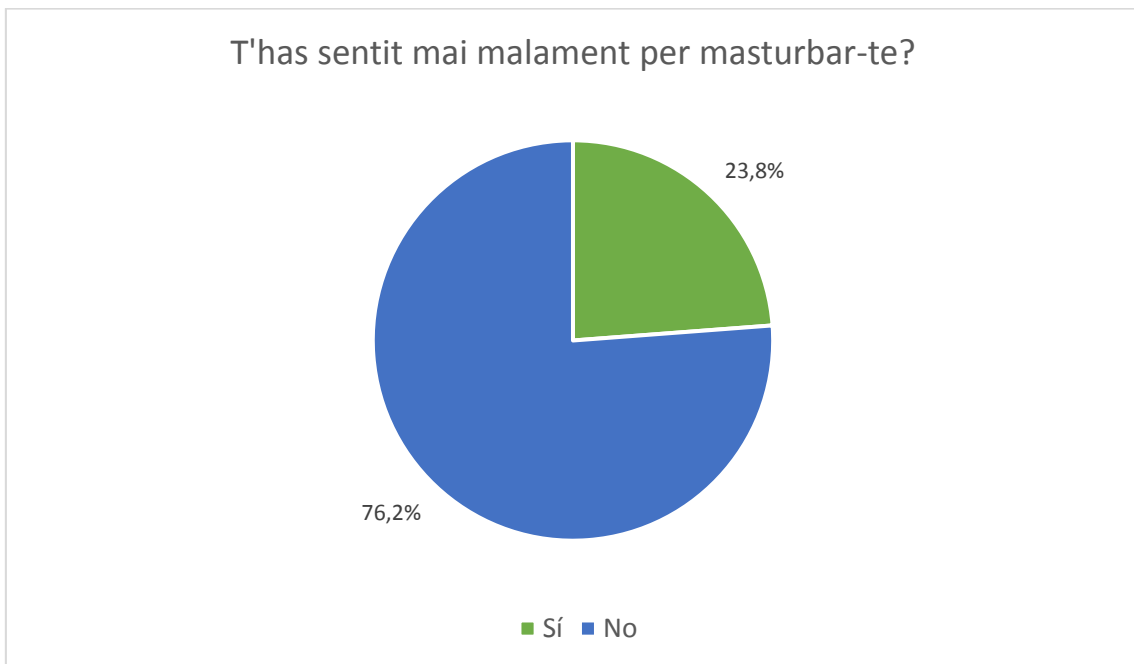
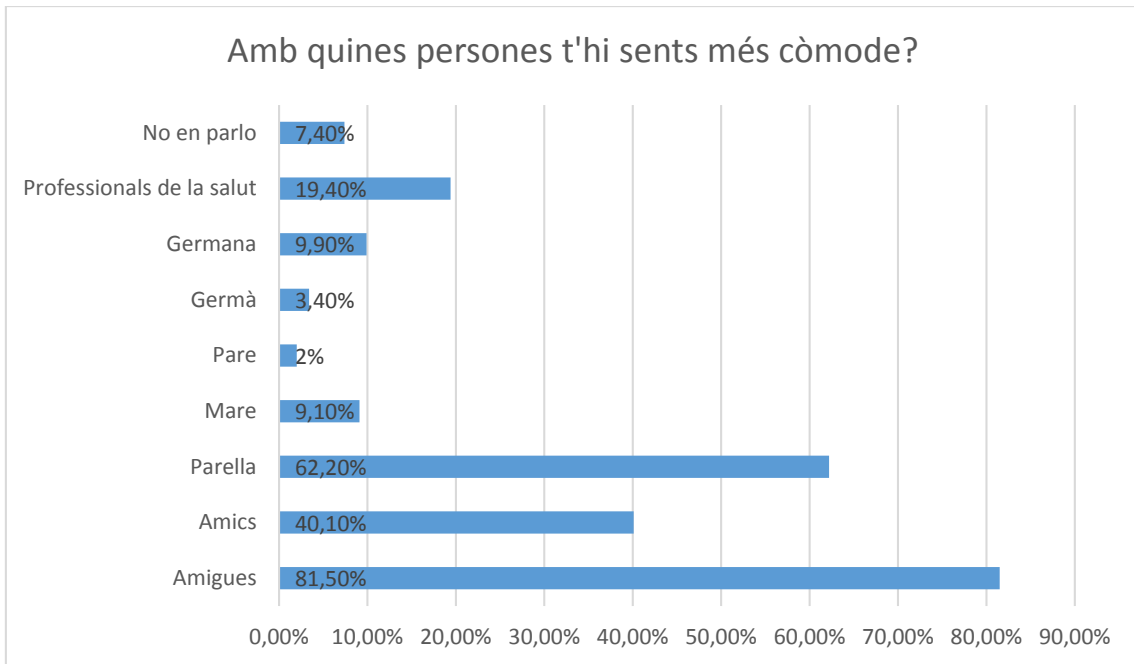
Arribes sempre a l'orgasme quan et masturbes?



T'incomoda parlar o sentir parlar d'aquest tema?







## Per què?

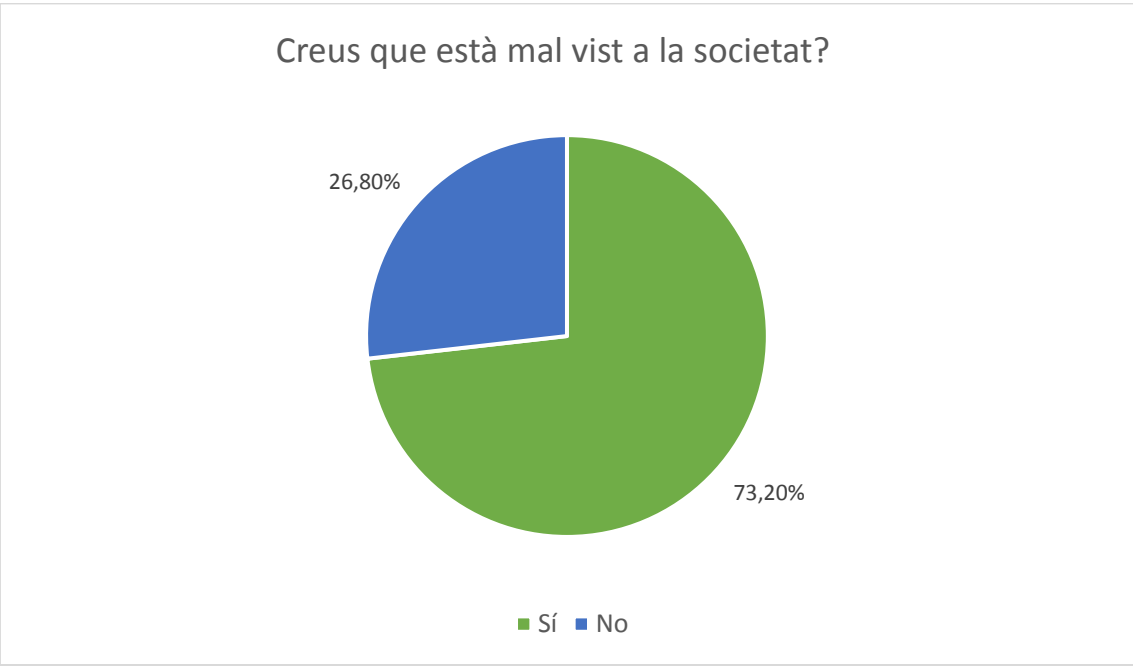
113 respostes

Perquè penso que és algo natural i necessari per conèixer a un mateix i gaudir més del sexe
Pq era petita i creia que era una cosa lletja
Seria como sentirse mal por tener sed o hambre y beber o comer
És natural
Perquè quan he sigut més petita ho veia malament i tinc encara aquests sentiments.
Perquè quan ets petita només penses que ho fan els homes (suposo per aquesta falta de coneixement sobre la sexualitat) i que per part de les dones és menys comú
Em feia fàstic.
Perquè està "mal vist"
Ho vaig començar a fer més tard però de més petita no ho feia perquè no sabia que les noies ho feien o podien i que estava malament.
És algo natural
Perque sempre han fet pensar que està "malament"
Quan era mes petita i m'estava descobrint
Culpabilitat
Perquè si ho faig és pq jo vull, i m'agrada
Perquè l'imaginari col·lectiu no entén la masturbació com a part de la vida sexual d'una dona, es veu més com una mostra de insatisfacció sexual.
Perquè és una cosa natural
És algo natural sempre m'ha agradat. Tot i que si que ho he amagat, és algo que m'he quedat per mi fins fa pocs anys que si que n'he parlat més amb amigues i amics i parella. He anat veient que no sóc la única, i també he anat veient que molta gent no s'ha explorat el seu cos i em sembla fort. Per què jo ho he anat coneixent a través de l'experiència i crec que se'ns hauria d'ensenyar més sobre el tema i que parés de ser un tema tabú.
Creia que era una cosa negativa.
Sento que està malement fer-ho
és una cosa normal
No en tinc cap motiu, és una cosa molt sana i positiva

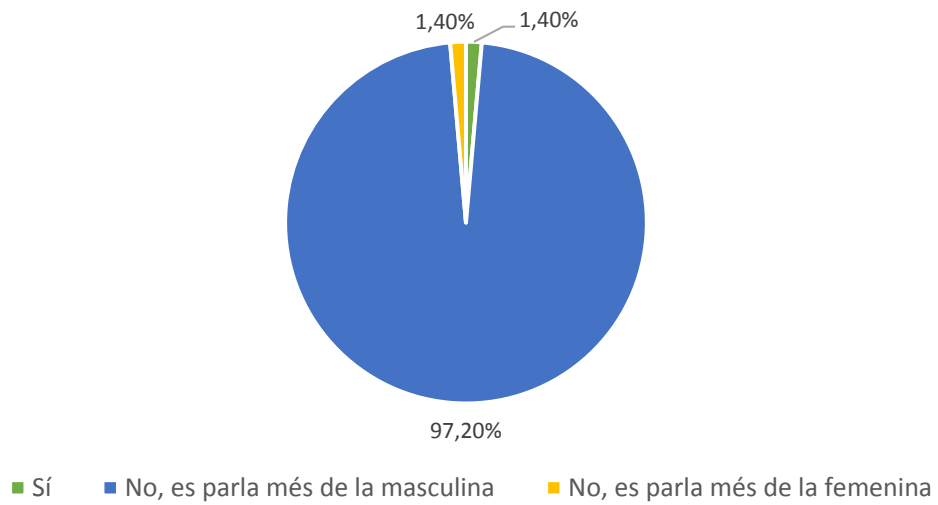
Presión social
És la cosa més normal del món
Tinc parella i no em cal masturbar me
Al principi xq desconeixia el meu cos i moltes coses sobre sexualitat. Ara tinc una visio molt diferent pero no fa massa mes de uns 12-14 anys
Perquè quan vaig començar ja tenia clar que era saludable i necessari.
Es una forma de sexe
No sé explicar-ho
No ho sé
No ho sé, suposo que es tracta de la filosofia masculista que tenia inculcada des de semore envers la sexualitat de la dona.
És una cosa natural tot i que sempre ha estat tabú per la majoria de la població femenina. No m'he sentit malament, però sí que havia pensat que potser no era normal que les noies ho fessin. Amb les amigues no ho hem parlat mai fins ara.
perquè em sento lliure amb el meu cos
És un acte natural
Sentimen de impureça
Perquè ho considero totalment normal i natural, i no faig mal a ningú. Al contrari.
Perquè si ho faig és perquè vull
Perquè me sentit com si fòs la única dona que ho fes...
No és res mal fet
Com si fos inapropiat o una viciosa/ necessitada per fer-ho
Perquè és natural i no es res dolent
De jove m havian fet creure que no era bo, tenia la sensacio de fer una cosa dolenta i sobretot hem van proposar ajudar me a curar me d això....m ha marcat moltissim la meva sexualitat...
Perquè no és una cosa que se'n parli ni que estigui no ben vista ni mal vista
Quan era petita i ho feia sense saber i pensava estava malament
Per la pressió social que sembla que les dones no es masturbin.
Considero que es normal
Perquè deien que "les noies no ho fan, i les que ho fan és perquè van necessitades".
Perquè és algo natural
De petita, fer-ho d'amagat encara que no saps ben bé perquè.
Perquè em pensava que era l'única noia del meu entorn que ho feia i em provocava molta vergonya
Sento com q tot "se desvanece" de sobte, com que em falta algo
La meva mare es reia de mí.
Crec que es natural
No sé per què m'hauria de sentir malament

Perque he crecut pensant q no estava bé
Em sembla una practica sana i natural
Pensava que era dolent
És estimar-s'he un mateix.
És natural
Pensava que si me masturbaba no estaria 100% catxonda a l'hora de fer-ho amb un noi i que per tant no trobaria novio
Educació catòlica. Fa anys
Xq era muy joven y para mí era tabú entonces
Fa anys, si mirava pornografia.
Quan vaig començar ja havia superat que fos pecat.
Si ho feies i en parlaves obertament et consideraven una "salida"
Perquè pensava no era habitual
mai he tingut raons per fer-ho
No hi veig motiu
Perquè entenc que és part del procés de coneixença d'una mateixa i no és per res del món alguna cosa de la que ens haguem d'avergonyar
tabus
No malament, però sí insegura o estranya.
Perque sempre mhan "ensenyat" que es algo brut
Cal que respongui?
Per què es natural, però tampoc ho faig gaire
Al principi, creia que estava malament, fa 20 anys enrere.
Al principi no entenia que tenir-ne tantes ganes era normal
Al principi pensava que no s'havia de fer (ja fa temps que penso que no és res dolent) i perquè tenia por a que m'enganxessin
Perquè està mal vist.
Perquè ningú em va explicar que era normal, més aviat un tabú
Esnuna cosa habitual entre la gent
no he pensat mai que fos quelcom dolent
Quan era adolescent era creient i pensava que era pecat. De gran a vegades he pensat que anava en detriment de la sexualitat dins la parella.
Normalitat
Crec que és la cosa més natural del món i necessària.
Crec que és una cosa normal
Ni idea, era la sensació que tenia
No em sento malament per masturbar-me, però no m'hi sé estar. No em sento còmode ni tinc temps tampoc. Però no ho faig perquè em senti malament, no ho faig perquè no m'agrada.
És algo personal i íntim i que no ha de fer-te sentir malament, justament al contrari

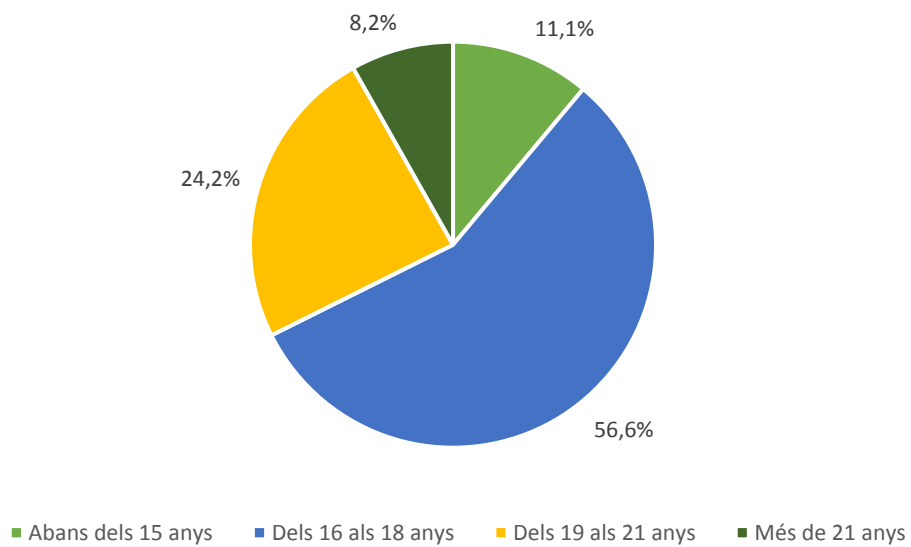
És primordial conèixer-se primer a un mateix
Prque considero que no hi ha cap mal
Perquè és cosa mevs
Et feien pensar q era dolent i vergonyant
La masturbació femenina no està acceptada com la masculina
Perquè "les noies no ho fan"
Sentia que era bruta i una guarra i que cap mes noia ho feia
Sentia que estava fent quelcom dolent quan era adolescent, però en poques ocasions em sentia malament. No era lo habitual.
Perquè sempre m'han ensenyat que era dolent i què no estava bé
Al principi d'explorar-me per no entendre que era normal fer-ho O amb la freqüència amb la que ho feia jo. Més endavant, amb les primeres parelles, per no ser capaç d'acabar si no era masturbant-me jo (en solitari O en parella).



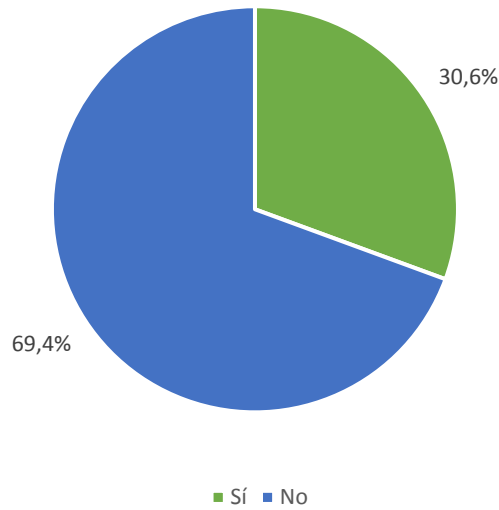
Creus que es parla igual de la masturbació masculina que de la femenina?



Amb quina edat vas començar a tenir relacions sexuals?



T'has sentit mai pressionada per perdre la virginitat?



Per què?

99 respostes

- Porque me mantuve virgen hasta el matrimonio
- Perquè sembla algu obligtori, que si n ho fas abans de tal edat està malament (quan no hauria de ser aixi)
- És una cosa que necessitava sentirme comode, potser una mica pressionada quan tots els amicxs ho han fet i tu no, pero cap problema per esperar a la persona adequada
- La societat et fa sentir diferent si la perds quan ets major de 18 anys.
- Personalment crec que a mida que et vas fent gran i passes de la majoria d'edat, et sents presionat per no sentir-te diferent, ja que sempre sembla que si ets major d'edat ja ho has d'haver fet tot.
- Només pels comentaris generals de sorpresa quan abans dels 18 no has tingut sexe.
- Era molt jove i la meva parella també. Em va pressionar moltíssim per què ell ho volia fer ja de ja...
- Vaig ser la última del meu grup d'amistats en perdre-la
- Perque sentia que era massa gran per no estar tenint relacions sexuals
- Semblava que era una cosa que s'havia de cumplir abans d'arribar a certa edat
- societat

Doncs perquè actualment sembla que no s'és vàlida fins que no la perds. També crec que és molt perillós seguir parlant de "perdre" la virginitat, quan no perds res i també és un terme molt homofòbic perquè amb el que s'entèn per virginitat no entren les relacions sexuals entre persones del mateix gènere.

En el meu cas no. Però en casos d'amigues meves sí, ja sigui perquè "totes ho heu fet i jo no" o perquè la parella vol.

Tinc novio, sóc verge, i no tinc pressa però sí que és cert que a vegades molta gent fa la típica pregunta de : i encara no ho has fet? Que raro

va ser decisió dels dos

Era com un pas que si no el donava no acabava d'encaixar, quan totes les meves amigues ja començaven a perdre-la.

Ho vaig fer quan vaig voler i em veig se tir preparada, tenia 17 anys i ho vaig fer amb precaució i ganes

Perque ens fan creure que em de perdre la virginitat a una edat determinada (avans dels 18)

Era un repte

La vaig perdre quan vaig voler

X la pressio de q si no vols tenir relacions sexuals es xq no m'estimes prou

Perquè a la meva època no era tan 'urgent' fer-ho, ni a nivell personal ni de la societat O l'entorn.

Tenia uns pares molt comprensius

Per algunes amigues que en parlaven i jo no volia ser la diferent

Per la gent porque no entenien porque encara no havia mantingut relacions

Ho vaig fer quan em vaig sentir preparada i amb confiança amb la meva parella.

Més aviat al contrari; em feia por perdre-la per si el meu entorn pensava que era massa aviat, que havia anat massa ràpid ...

Pel meu entorn familiar

Sentia que anava tard, quan jo creia que, per mi, encara no era el moment

Perque era la ultima del grupet d'amigues

No ho sé

Perquè ho vaig fer amb una persona que em va respectar sempre

Perquè ho vaig fer quan em veia preparada

Potser per mi mateixa, era el que tocava en aquella edat i jo no podia ser menys que la resta que ja havien tingut relacions amb penetració.

O ets massa jove o es massa tard

Perquè els i les amigues en parlaven, algunes ja havien tingut relacions sexuals per primer cop i semblava que passat una edat ho havies d'haver fet sí o sí

Per què semblava que hi havia un límit d'edat per fer el pas

Perquè ho vaig fer quan vaig voler

No per la parella, si no per por a arribar per exemple als 20 i no haver tingut relacions per exemple.

Perquè era gran pel normal

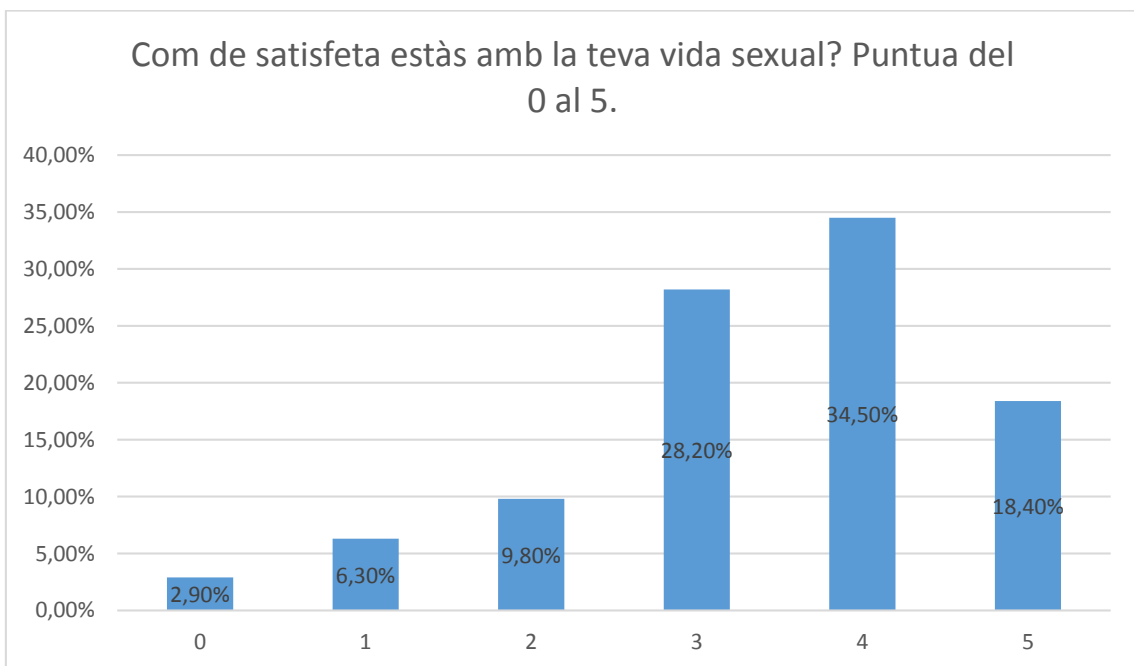
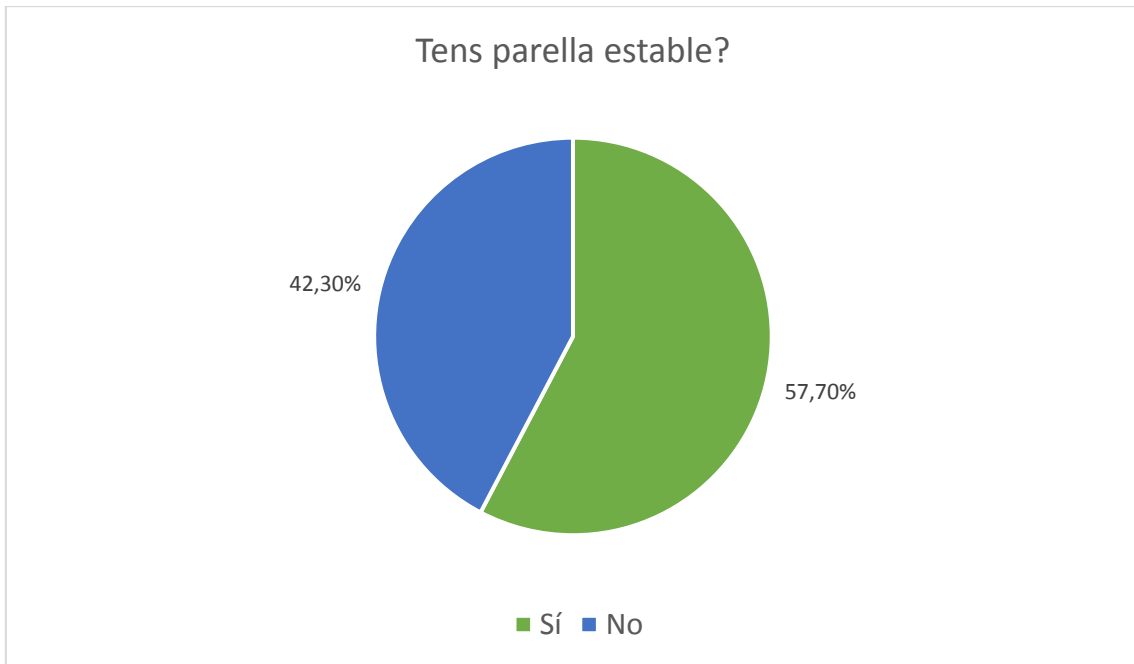
el sexe era per tenir fills no per tenir plaer....i m havia de guardar perla persona que seria lameva parella per vida.

Ho vaig decidir jo

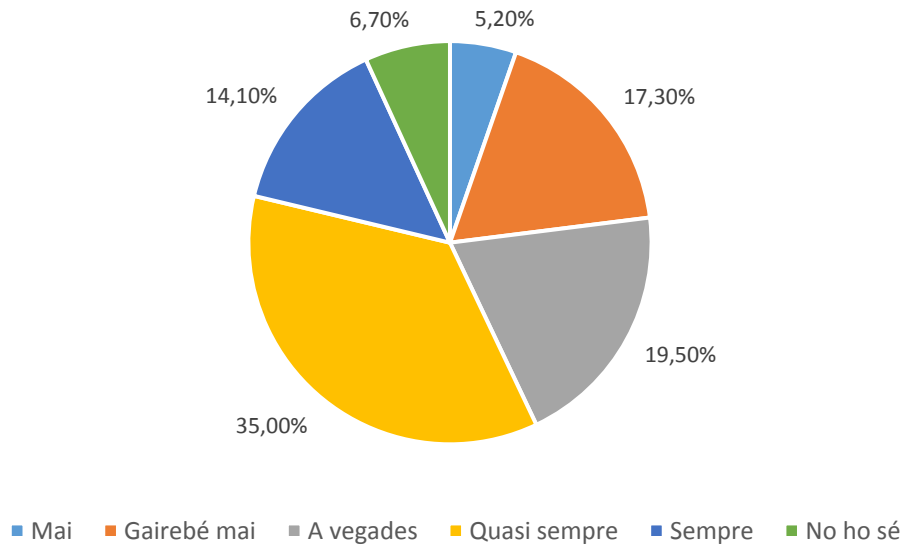


Perque la gent li dona un geau d'importancia massa elevat en lefat la qual perds la virginitat. Es com una mena de coaccio de la societat (entre molts altres temes)
"ya llevas 3 meses con tu novio, aun no habeis hecho nada?", Ademas mi novio tambien me presionaba
Pressió social de amics i amigues
Ho tenia molt clar
Perquè totes les meves amigues havien follat menys jo, jo havia tingut relacions sexuals sense penetració, que és el que s'entén per follar avui dia.
Tenia clar que seria quan estigues preparada
Per mi mateixa , volia ser com les meves amigues
Perquè quan tot el teu entorn ho ha experimentat pots creure que és una obligació més que no pas una opció. Toca fer-ho perquè sinó vol dir que hi ha algo extrany en tu.
Societat
Ho vaig decidir lliurement
em van "amençar" de deixar-me
Em vaig sentir molt comoda amb aquest fet
Va venir amb ganes
Per por a que passés res (embaràs, malaltia...)
Al contrari. Quan tenia 15, 16.. volia arribar verge. Després ho vaig superar.
Ho vaig triar
Socialment
mai he tingut raons
Va ser decisió meva
Encara que no tingués desig sexual tenia curiositat i, sí, pressió per la societat. Perquè la penetració masculina està super mitificada
Perquè no considero que la relació sexual hagi de contemplar el coit indispensablement, però la majoria de societat així ho percep.
Perque ser verge es veu com una nena i si no ho ets ja ets una dona (obviament no nestic dacord)
Entorn d'amistats,
Perquè precisament em sentia pressionada a no fer-ho si no era una relació massa formal
el meu novio era 7 anys més gran
Perquè tothom fa bromes de sexe i jo no ho havia fet
Per amics i amigues en una epoca on pensaves que si no perdies la virginitat no t'estimaria mai ningú.
Perquè em sexualitzaven els tius de 15/16 anys, quan jo en tenia 12, abans d'entrar a l'Institut.
Es un tema personal
Per la desinformació, perquè sempre m'havien dit que és una cosa que has de passar i punto. Per pressió social.
perque soc bollera i clitoriana (desde peque quan presionen per perdrela el que et preseionen es per la penetracio i jo sempre 0 ganes)

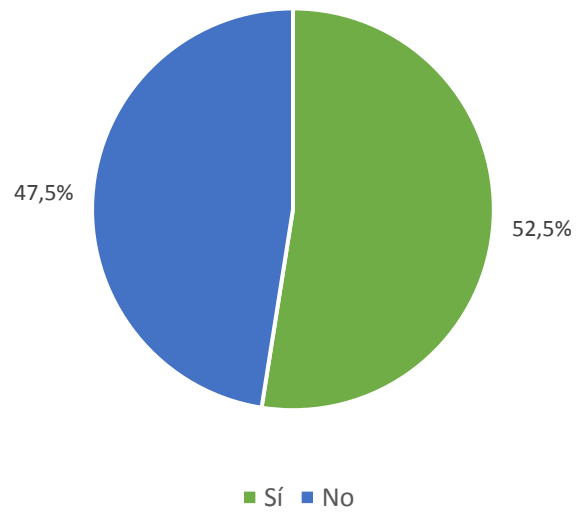
Un noi més gran em va pressionar molt.
No he competit mai
La vaig perdre en el moment que jo vaig decidir.
Perquè creia que passaria quan jo creies que era el moment i estigues còmode.
Sembla que hakis de fer-ho abans d'una edat establerta, i segons com, com més aviat doncs millor així ja queda fet
Perquè en cap moment hi vaig pensar com a objectiu a assolir, simplement quan vaig trobar la persona va passar. Tampoc ningú em presionava ni en fèiem cap competició amb les amistats.
Tots dos teniem ganes de fer-ho.
Va ser per pròpia elecció
Perquè tothom del meu voltant ja l'havia perduda.
Perquè totes les amigues l'estaven perdent i jo no
Perque totes les meves amigues ja l'havien perdut i jo no, i tothom creia que als 18 ja ho has d'haver fet
Perquè sentia que anava tard en comparació amb les amigues
Perquè tothom em fa sentir malament per no haver-la perdut, com si fos una rareta.
Les meves primeres parelles eren més grans que jo i no eren verges i encara que no ho diguéssin explícitament sabia que no aguantarien gaire amb mi si no cedia, però no em sentia preparada. Amés, en alguns contextos em sentia jutjada i aïllada de certes converses per no poder aportar a la conversa.
Perquè realment tenia clar quan era el moment
Perque era el que tocava socialment, a partir d'una edat es com una espècie de competició
perquè vaig anar bastant d'hora
Perquè la meva parella creia que potser havíem esperat massa per fer-ho i que anàvem "tard"
Pròpia pressió per satisfer l'home i no semblar una monja, però alhora em va preocupar semblar una porca
Hi ha com una pressió social de fer-ho com abans millor.
Me sentia menys madura que les meves amigues

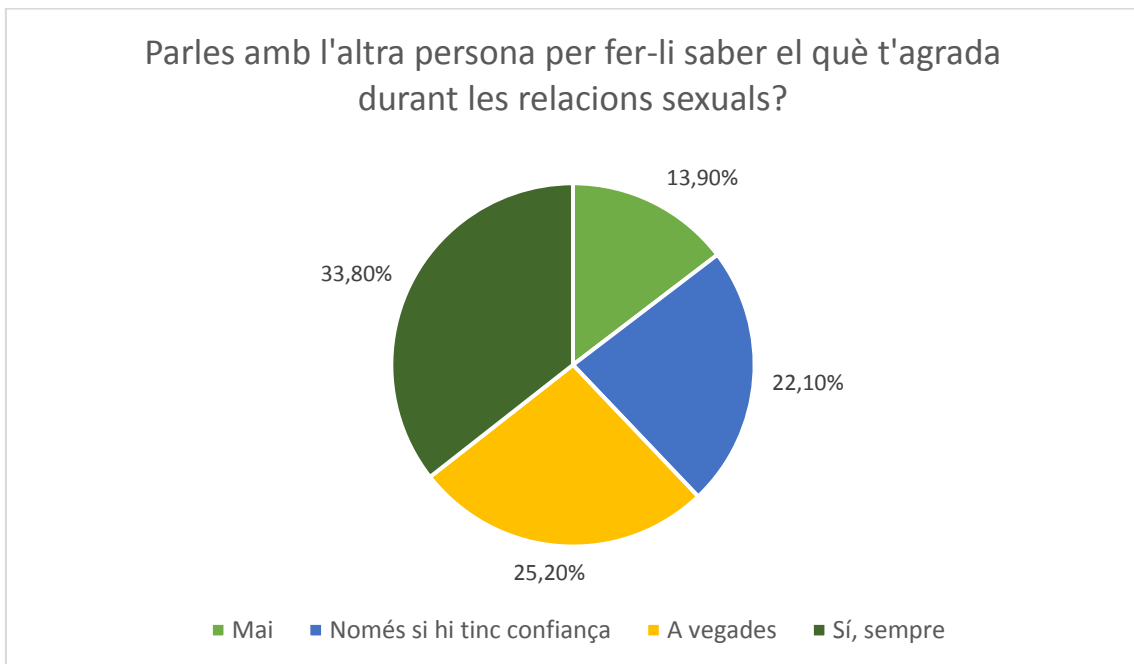
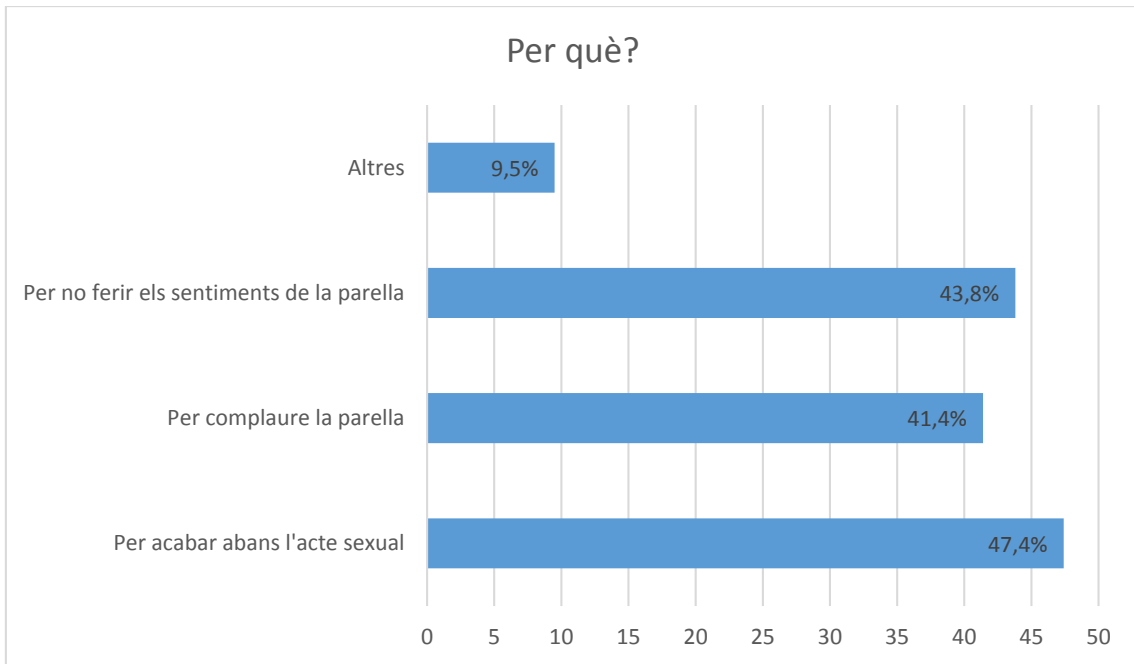


Arribes sempre a l'orgasme en les teves relacions sexuals?

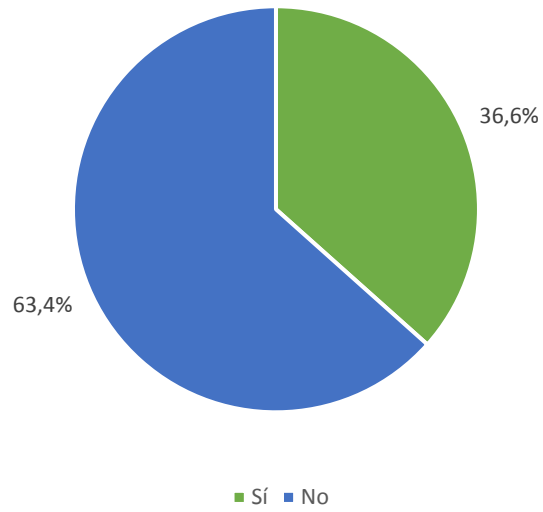


Has fingit mai un orgasme?

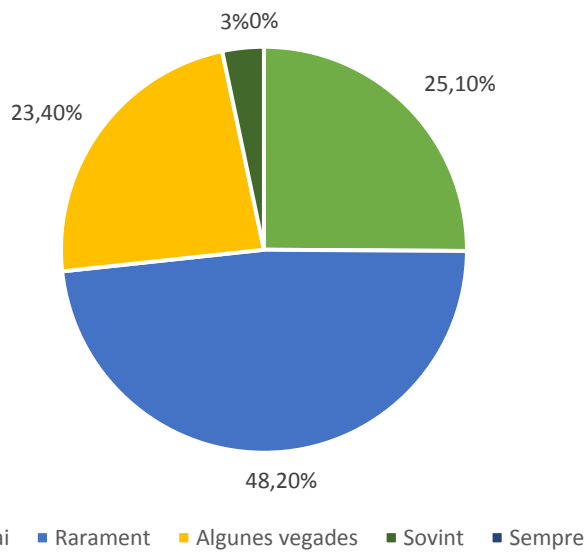


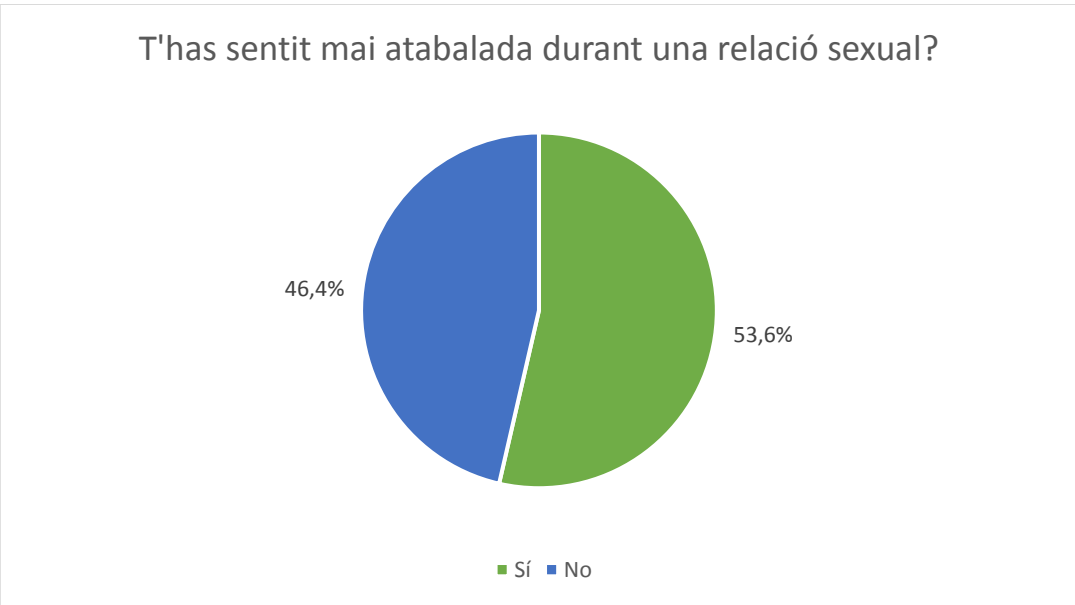
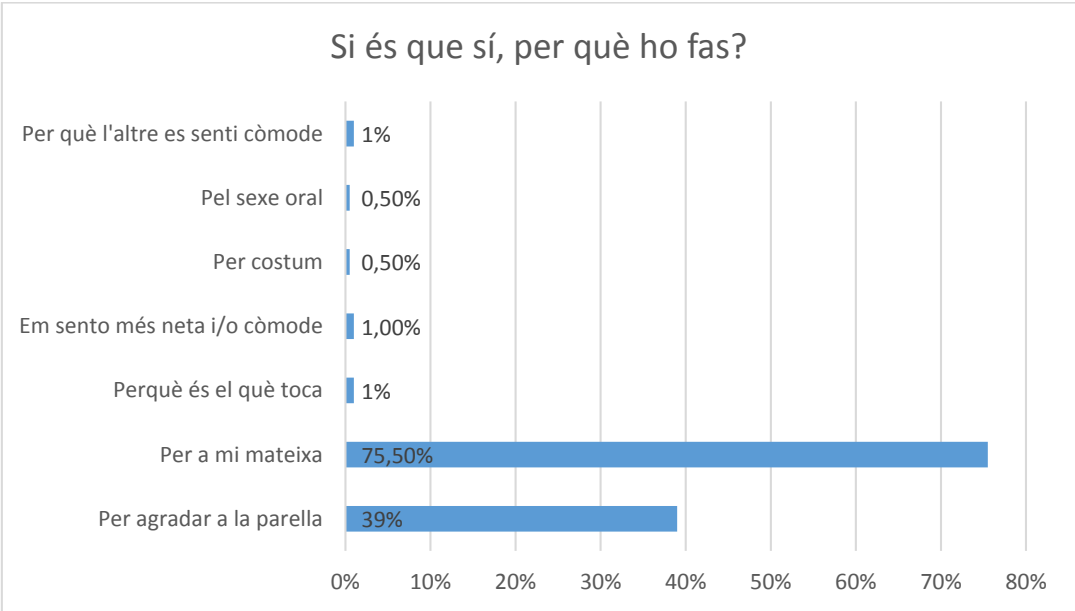
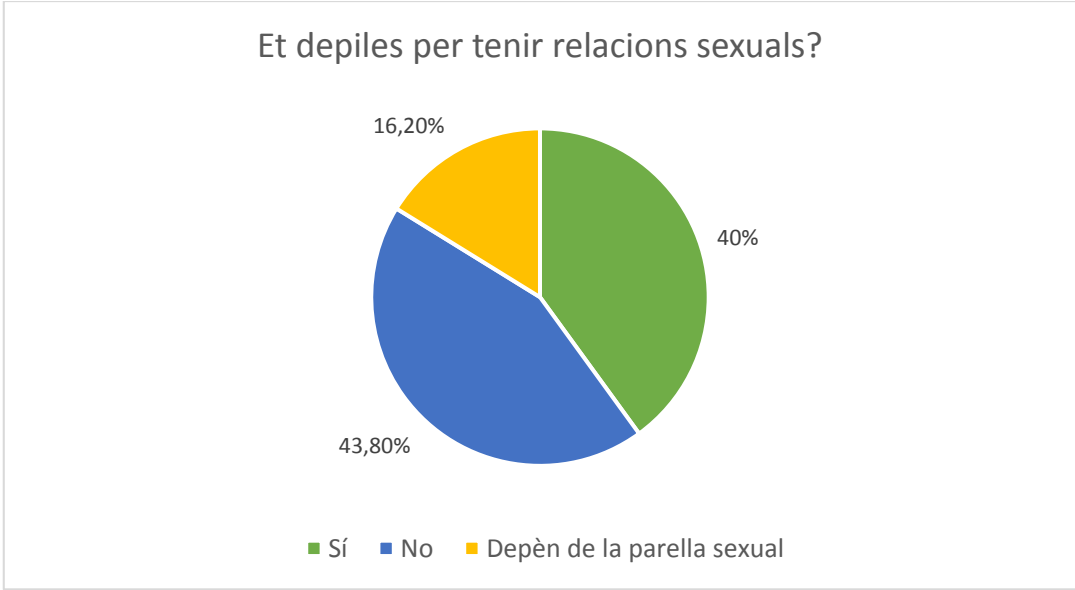


Et suposa un esforç parlar-ne?



Has tingut alguna vegada relacions sexuals doloroses?





Per falta d'atracció cap a la parella
Perquè potser no en tenia prou ganes
Si no hay complicidad no tengo sexo
Perquè no m'estava agradant
Perquè no en tenia gaires ganes
No, perquè ho tallo rapid si és així
Perquè no em venia de gust però em sentia malament si no feia disfrutar a l'altre.
Perquè hi ha cops que la relació sexual et resulta tediosa, o bé perquè ja has arribat a l'orgasme i l'atra persona no, o bé perquè l'acte es fa monòton i no tens la suficient confiança per transmetre-li a l'altra persona, o inclús, tot i tenir la confiança, tems la seva resposta i/o reacció.
Fer veure que m'agrada per acabar abans
Potser no m'estava agradant suficient i ho he deixat passar
Per trobar-me en una situació incòmoda i no tenir el valor o la confiança de fer-ho acabar
Per molts motius. Inseguretat de no ser prou, o no saber-ne prou, a vegades també he començat a enrollar-me amb algu i despres me'n he adonat que ja no volia seguir pero no m'atrevia a dir-ho perque ja havíem arribat massa lluny (per no ser una "calientapollas" vulgarment dit).
No sentir-me a gust
Perquè m'he sentit presionada més d'un cop.
Perquè l'altre acabés, tot i que jo no volia més i ho acabava passant malament agoviada.
Perque jo no estava disfrunant i necessitava que el noi acabés ja
Per veure que no m'ho estava passant bé i volia acabar ràpid
Porque no me apetecía
Per insults per part de la parella sexual mentre feiem l'acte
Perquè disfruto
A vegades he consentit la relació sense ganes
Xq volia que entengues que prou i no parava
Molts factors poden influir..
Perquè no sentia plaer
Perquè era amb la meva parella i hi ha confiança.
De vegades no m'agrada
Per fer-ho sense ganes
Per sentir-me haver forçat una situació,que en realitat no desitjava
Perquè anavem a ritmes diferents
Perquè no m'hi estava sentint còmode i per no "quedar malament" no haver dit res. Aguantar una situació que t'està fent sentir malament amb tu mateixa és el pitjor que pots fer, però és un error que he comès més d'una vegada.
Perquè no em venia de gust
pel moment, per la persona, per la taja, per les expectatives...
Perquè penso més en l'altre que amb mi



Por que la otra persona tenia problemas para llegar al orgasmo y yo no lo sabía, todavía no lo habíamos hablado y no entendía nada... Demasiado tiempo intentando un orgasmo que no llegaría nunca sin la conversación previa necesaria
Per no tenir ganes i la parella si
Per fer patir a l'altre persona
Perquè segurament no estaria a gust, o disfrutant o com s'hauria portat a terme el procés podria haver-me fet sentir incòmode
Sempre he estat comode
Quan fan de conillet duracell, sense vetllar pel plaer dels dos
Alguna vegada amb algun tiu que m'he enrotllat, ell ha anat a complaure's a ell, deixant-me o tractant-me com si jo no hi fòs. El darrer dia que em vaig sentir així, vaig fer fora al tiu a patades de casa meva, i amb la roba a les mans.
Per no saber si ho feia be o no, ho si li agradava
Perquè vols que s'acabi i no saps com dir-ho, perquè saps que no arribaràs a l'orgasme i l'altre persona només està esperant a que hi arribis i s'obsessiona amb això... Potser aquell dia no em venia de gust .....
En algun moment en què la cosa no em satisfieia O en què desconnectava del tema i com q ja no em venia de gust. Es fa violent dir "parem un moment" a segons a qui, I recordo alguna vegada en què no ho he dit.
Per satisfer a l'altre
Pressionada a pràctiques sexuals que no em venien de gust per complaure la parella sexual
He sentit pressió d'haver d'arribar a l'orgasme, o d'haver de continuar un cop he començat
Per no voler mantenir relacions en un moment determinat
Perquè m'he equivocat de persona
Parelles massa dominants
Doncs perquè normalment no arribem a l'orgasme alhora i a vegades se'm fa pesat haver d'aguantar fins que ell acaba. També a vegades jo en tinc prou amb una masturbació però ell prefereix un coit
Perque no volia i no vaig saber dir 'no'
Per no tenir ganes de fer-ho Sí, perquè l'he iniciada o mantinguda sense tenir-ne massa ganes
Perquè l'altre anava només a satisfer-se a ell mateix
Perquè em feia mal o el meu cos no responia a l'estimulació
Perquè no connectava gens amb l'altra persona
Perquè mai ha sigut forçat
Quan jo no en tinc ganes o quan sento que ell sagobia de haver me de complaer...
Porque no quería estar ahí haciendo eso
Pressions de l'altra persona o pràctiques no desitjades
Perquè m'han violat 5 persones.
Perquè realment no em venia de gust
Perquè no m'agradava i volia deixar-ho estar
Per estar molt cansada o no tenir-ne ganes.

Potser perquè no tenia tantes ganes en aquell moment
ser una parella de circumstancies i sentir que m'he ficat en un lio
mai he tingut raons
Perque tinc ganes d.acabar
Si m agobia la rebutjo o aplaço
Perquè no sentia plaer i ell sí i pensava que era responsabilitat meva i no sabia perquè.
no emsentia comode
Per inseguretat, altra vegada, de no saber si el que estic fent complau l'altra persona. Amb les dones em resulta més fàcil l'enteniment i el sexe, generalment. Ah, i seria genial que contempléssiu la poligamia/relacions obertes a l'enquesta.
Per pressio
Quan ell va al seu rotllo i s'ha perdut la complicitat
Perque la tenia amb una persona amb la qual tenia una relació "tòxica" Ja no em venia de gust fer ho amb ell
Per no estar gaudint però decidir no parar per una falsa idea de respecte o amor a la meva parella.
Per no saber dir no
Sempre he tingut relacions sexuals amb la mateixa persona
Poder perque no tensmases ganes
Per no saber expressar que no m'era grat el què estava passant.
Per que se'm fa llarga o m'avorreixo o em sento que no em tenen en consideració
Quando las cosas van muy deprisa y no controlo la situacion
Perquè en el fons no la volia tenir
Per no tenir ganes i la meva parella sí. Aquest és un temazo. Cal parlar, paciència i molt carinyo.
Alguna vegada. Per no sentir-me còmoda
Perquè creia no ho devia estar fent
Perque no vols i l'altre insisteix. O vols acabar perque no estas comode i l'altre no vol quedar-se a mitjes.
Perquè em feia mal.
Hi ha confiança i enteniment
Perquè no m'agradava, no m'hi sentia còmode i em feia mal.
Perquè creia que no agradava suficient a la meva parella sexual, o perquè la meva parella sexual estava estimulant-me d'una manera per mi no satisfactoria i no he sapigut com dir-li
per estar presionada, no saber com dirli que no em ve de gust
Per no estar a gust i no saber com aturar-ho.
PER NO VOLER SEGUIR
Per forçament
Al ser mes petita la situació i el también.
Per no sentir gens de plaer o per estar a ritmes diferents amb l'altra persona.

